

THE BRITISH ESPERANTIST

THE OFFICIAL ORGAN OF THE BRITISH ESPERANTO ASSOCIATION.

Vol. XI.—No. 130.

OCTOBER, 1915.

[Price 3d.]

GROUPS AND SOCIETIES AFFILIATED TO THE B.E.A.

Order of Information.—Group; Secretary; Place of Meeting, Day, and Hour.
* Denotes New Group.

- ACCRINGTON.—Mrs. SIDEBOTTOM, 69, Aitken-st.—Mechanics' Institute, Mon., 7.
- ADELAIDE (S. AUSTRALIA).—W. D. SMITH, G.P.O., Adelaide.—Mon.
- ALDERSHOT & FARNHAM.—J. H. WRIGHT, 52, Church-rd.—Altern. West End Boys' School, Aldershot (Tues.), and West-st. Girls' School, Farnham (Thur.).
- BANBURY.—Mrs. BRAGGINS, 18, Calthorpe-rd.—At the house of Mrs. Gillett, "The Elms."—Tues. 8—9.
- BARROW-IN-FURNESS.—W. BARRIE, 20, St. George's-ter.—"Carona Café," Wed., 7.30—9.30.
- BATH.—E. R. BLACKETT, 15, Southgate-st.
- BELFAST.—F. FARRINGTON, 7, Fitzwilliam-ave.
- BEXHILL-ON-SEA.—C. W. HARRIS, 38, Sackville-rd.
- BEXLEYHEATH (KENT).—J. R. BROWN, 76, Oaklands-rd.—Scouts' Clubroom, "Polly Clean Stairs," Mount-rd., Tues., 7—9.
- BIRKENHEAD.—H. R. CALLAGAN (*pro tem.*), 33, Allcott-av.—The King's Café, Grange-rd., Thurs., 7.30, Socials 2nd Thur. in month.
- BIRMINGHAM.—ERIC BIDDLE, "Selborne," Western-rd., Wylde Green.—13, Quadrant Chambers, New-st., every evening, 7—9; Sats., 4—7 (tea 5 p.m.); Classes, Tues., 7—9; Club Meetings, Thurs., 7.30—9.
- BLACKBURN.—HARRY FLINT, 36, Clifton-st.—Friends' Meeting Ho. at King-st., Wed., 8.
- BLACKPOOL.—Miss A. C. AMBLER, 31, Bela Grove.
- BOGNOR.—G. NELSON TRAVIS, "Avilion," Highfield.—Queen's Hall, 1st and 3rd Thur., 8.
- BOLTON.—J. BIRTWISTLE, 236, Turton-rd., Bradshaw.—Vegetarian Restaurant, Newport-st., Thur., 7.30.
- BRADFORD.—L. HAENSLE, 27, Binnie-st.—"Mikado Café," Godwin-st., Tues., 8.
- BRIGHOUSE.—Miss A. ASPINALL, 4, Halifax-rd., Slead Syke.—Wright's Café, Commercial-st., Fri., 8.
- BRIGHTON & HOVE.—Miss EKLUND, 9, West-d'Ve, Queen's-park.—School of Elocution, 10, Old Steine, Tues., 7.
- BRISTOL.—W. F. WESTMANCOTE, 142, Chessel-st., Ashton Gate.—115, Sandy Park-rd., Brislington, Sun., 10.30 a.m.
- PUCKHURST HILL (ESSEX).—Miss N. A. STACEY, "Woodthorpe."—"Woodthorpe," 2nd and 4th Weds.
- BURY.—Miss L. BURTON, 14, Hurst-st.—Co-operative Hall, Market-st., Wed., 7.30.
- BUXTON.—Mrs. LANGLEY, "Brancepeth," Market-st.—Meeting Place: Write Sec.
- CAMBRIDGE UNIVERSITY.—L. FIRMAN-EDWARDS (Trin.).—In Member's Rooms, Friday, 8.30.
- CAMBRIDGE (VERDA STELO).—Miss BARBARA SMITH, 88, Norwich-st.
- CANNOCK.—Miss M. A. WALKER, Walhouse.—Parish Room, Tues., 7.
- CAPE TOWN.—Miss E. CASH, 62, Sir Lowry-rd.
- CHELTENHAM.—W. G. PHIPPS, "Marston," Langdon-rd.—"Orme Chambers," North-st., Tues., 7.30.
- CHESTER.—J. W. DOBSON, 27, Brook-st.—People's Hall, Delaware-st., Mon., 8.
- COLERAINE.—Mrs. M. HAZLETT, Belfast Bank Ho., Diamond.—Irish Society's Schools, Thur., 8.
- COLNE (LANCASHIRE).—J. R. WRIGGLESWORTH, 25, Rutland-st.—Royal Arcade Chambers, daily.

- COVENTRY.—Miss C. O. TAYLOR, "Espero," Stanway-rd., Earlsdon.—Same address, Mon.
- DARLINGTON.—Mrs. G. P. WOOF, 8, Larchfield-st.
- DARWEN (LANCS.).—B. A. WALSH, 16, Oxford-st. (*pro tem.*).—Technical School, Tues., 7.30.
- DEAL.—HERBERT SEWELL, College-rd. Post Office.
- DERBY.—J. POTTER, Jun., 4, The Strand.
- DONCASTER.—W. R. JENNINGS, 40, Cartwright-st.—55B, Hallgate, Tues. and Thur.
- DORKING.—G. F. SANDERS, Holmwood Farm, Fri.
- DYER.—W. CHITTY, Mildura, Park-ave.
- DUBLIN MODERN LANGUAGES SOC. (ESP. SEC.).—CHARLES P. BLACKHAM, 14, Garville-ave., Rathgar, co. Dublin.—Lincoln Chambers, Lincoln-place, Thur., 8.
- DUNDEE.—ALFRED A. SLIDERS, 10, Whitehall-st.
- DUNSTABLE.—J. COLLETT, 13, Victoria-st.—Hick's Restaurant, The Square, Wed., 7.30—9.30.
- EASTBOURNE.—JOHN P. NIX, 2, Terminus-rd.—Grosvenor Restaurant, Terminus-rd., 1st and 3rd Mon., 8; other Mondays, 5, for Tea.
- EDINBURGH.—JOHN DISHART, 24, Bruntsfield-gardens.—Wed., 6 p.m., in Patrick Thomson Tea Rooms, North Bridge; at 8, in 26, Synod Hall.
- EXETER.—Miss A. SHAPLEY, Westwood, Spicer-rd.—University College, Queen-st., Tues., 7.30.
- FREMANTLE (W. AUSTRALIA).—COLIN UNWIN, 48, Cliff-st.—Telephone 85.
- GATESHEAD-ON-TYNE.—F. SUTCLIFFE, 65, Fern Dene-rd.—N.E.R. Institute, High Level End, Sat., 7.30.
- GLASGOW.—F. COUPERTHWAITE, 81, Annadale-gardens, Dennistoun.—Stuart Cranston's Tea Rooms, Argyle Arcade, Mon., 5.30—7.
- GLOUCESTER.—K. L. POWELL, 62, Conduit-st.—At Secretary's house, Mon., 7.30.
- GREENOCK.—Miss M. E. HAMILTON, 16, Bank-st.—Musical Club Bldgs., 34, Union-st., Thur., 8.
- HAILSHAM.—Miss ELLA MITCHELL, The Grove.—"Brocklesbury," North-st., Mon., 7.30.
- HALIFAX.—Miss BARBARA SLADE, 366, Queen's-rd.—Mon., 7.30.
- HALIFAX.—PERCY CLAYTON, 37, Abbey Walk.—Holder's Refreshment Rooms, King's Cross, Tues., 7.30.
- HALSTEAD (ESSEX).—Miss ZOE INMAN, Colchester-rd.
- HARROGATE.—Miss M. THORPE, 83, Dragon Parade.
- HARROW.—BERNARD LONG, 46, Roxboro'-rd.
- HASTINGS.—A. J. ADAMS, Plymlymmon-ter.—Semadenis Restaurant, 6, Claremont, 1st Tues and 3rd Fri., at 7.30.
- HEBDEN BRIDGE.—Miss EMILY CROSSLEY, Weasel Hall.
- HIGH WYCOMBE.—A. BOORMAN, Espero Cottage, Rectory-ave.
- HOBART (TASMANIA).—K. SIMMONS, 475, Macquarie-st.
- HUDDERSFIELD.—W. H. HIRST, 45, Thornton Lodge-rd.—Technical College, Queen-st., S., Thur., 7.45.
- HULL.—Miss G. WILLFORD, 102, Westbourne-ave.
- IPSWICH.—A. GRIX, 26, Tyler-st.—Unitarian Chapel, Friars-st., Fri.
- KEIGHLEY.—FRANK C. RHODES, c/o Harrison & Clough, Park-st.—Mon.
- KETTERING.—A. E. SMITH, Garfield-st.—Old Free Library-buildings, Silver-st., Mon., 7.45.
- KIDWELLY.—E. R. GRIFFITHS, Emlyn House.—Parish Room.
- KILMARNOCK.—PETER YOUNG, 42, Fullarton-st.—Y.M.C.A. Institute, Titchfield-st., Tues., 7.30—9.30.
- LANCASTER.—Miss GRISENTHWAITE, 3, Newsham-rd.
- LEEDS.—Miss L. BRIGGS, West Lea, Armley.—10, Park-st., Fri., 8.—(WEST) SOCIALIST ESPERANTISTS.—JOSEPH GOLDBLATT, 27, Lovell-rd., Leeds.—Socialist Inst., Sutherland-st., New Wortley, Thur., 8.
- LEITH.—Miss E. WALLACE, 23, Starbank-rd., Trinity.
- LEITCHWORTH.—F. A. GOODLIFFE, Elm Tree House.—Esperanto Klubo, 21, Station-rd., Weekdays, 11 a.m.—1 p.m. Club night, Sat., 7—8.30.
- LIVERPOOL (CENTRAL).—ERNEST BROMILOW, 4, Holmleigh-cottages, Grassendale.—Landing Stage (Seacomb Boat), every Wed., 7.30.
- LONDON (CENTRAL).—P. J. CAMERON, 69, Schubert-rd., Putney, S.W.—St. Bride's Inst., Ludgate-cir., Fri., 7.0.
- BALHAM, S.W.—Miss H. PRICE, 50, Dinsmore-rd., Balham Hill, S.W.—Bank House, 1, Station-rd., Wed., 8.0.
- BATTERSEA, S.W.—Mrs. L. A. EVANS, 8, Bolan-st.—Board Room, Latchmere Baths, Wed., 8.
- BRIXTON, S.W.—E. W. EAGLE, 21, Kellett-rd.—59, Brixton-hill, Tues., 8.
- CHARING CROSS, W.C.—B.E.A. Reading Room, Wed., 3 (Begin.); 3.30 (Adv.), Instr.—Ad. SHEFER.
- CROYDON.—L. L. S. LOUIS, 1, Courtney-rd., Waddon.—Ruskin Ho., Station-rd., W. Croydon, Tues., 8.
- EAST LONDON.—J. GOURLAY, 48, Headstone-rd., Harrow.—Room A, Toynbee Hall, Wed., 8.
- EAST SUBURBAN.—A. L. ANGEL, 71, Terrace-rd., Upton Manor, E.—607, Romford-rd., Forest Gate, Thur., 8.
- EMMANUEL (S.E.).—E. A. ALLSOP, 27A, Burnbury-rd., Balham, S.W.—L.C.C. School, 265A, Camberwell-rd., S.E., Mon., 9.30.
- FINCHLEY.—F. BALDWIN, 54, Durham-rd., East Finchley.—8, High-rd., E. Finchley (opposite Station), Tues. (except in Summer Vacation), 8—10 pm..
- GREENWICH.—R. D. J. SIMPSON, 53, Cranfield-rd., Brockley, S.E.—Halstow-rd. L.C.C. School, Thur., 7.30.
- HAMMERSMITH & CHISWICK.—ALFRED BRIDGES, 181, Blythe-rd., Hammersmith.—Hampshire House Club, Hog-lane, King-st., Hammersmith, Thur., 8—10. Non-club members cordially invited.
- KINGSTON-ON-THAMES.—J. E. HOOKHAM, 45, Holmesdale-rd., Hampton Wick.—Marathon Café, 4, Church-st., 1st Mon. and 3rd Wed., 8.30.
- MILDMAY.—M. C. BUTLER, 18, Leigh-rd., Highbury.—1, Alma-rd., Canonbury, N., Thur., 8.
- POSTAL ESPERANTISTS, BRITISH LEAGUE OF.—G. E. ORE, Western District, Wimpole-st., W.
- STEPNEY.—W. T. BURDEN, 13, Belgrave-st., E.—Stepney Meeting Hall, Garden-st., Wed., 8—10.
- TUFNELL.—S. H. TAYLOR, 2, Arthur-rd., Holloway, N.—Lecture Hall, New Church, Parkhurst-rd., N. Tues., 7.45—10 p.m., Elem. and Adv. Classes.
- WEST NORWOOD.—A. H. HUGHES, 34, Romola-rd., Herne-hill, S.E.
- WOOD GREEN.—ROBERT ROBERTSON, 364, Alexandra Park-rd.—Public Library, Thur., 7.30.
- WOOLWICH.—E. K. JAYNE, 22, Kinveachy-gardens, Old Charlton, S.E.
- MAIDSTONE.—W. R. EDWARDS, 15, Earl-st.—Dockrill's Restaurant.
- MANCHESTER.—J. S. LORD, 17, Alderley-rd., Flixton.
- MANSFIELD.—FRANK H. JESSOP, 4, Mount-villas, Chesterfield-rd.
- MELBOURNE (AUSTRALIA).—W. J. DRUMMOND, Box 731, G.P.O.—"The Empire," 264, Flinders-st., Fri., 8.
- KOMERCA KLUBO.—L. E. THOMSON, Hardware Club, 350, Little Collins-st., Mon., 8.
- MIDDLESBROUGH.—Miss M. L. WARNE, 15, Myrtle-st.—Berlitz School, Thur., 7.
- MONTROSE.—Miss M. MOIR, 29, White's-place.
- NATALA VERDA STELO.—Miss E. BRENIER, 11, Union-buildings, West-st., Durban.—Mon.
- NORTHAMPTON.—Miss OAKES, 48, Clarence-avenue.
- NORWICH.—Miss G. CLARKE, 371, Unthank-rd.—C.E.Y.M.S. Rooms, Orford-place (Room 4), Mon., 7.
- NOTTINGHAM.—H. O. SCHOFIELD, 57, Caledon-rd.—"The Albert Hall Institute," Derby-rd., Fri., 7.30.
- OLDS (ALBERTA), CANADA.—Miss E. M. DOMINY, Olds.—Wed.
- PADIHAM (LANCS.).—ALBERT THOMPSON, Esperanto School, 44, Station-rd.—Nelson's Temperance Hotel, Wed., 7.30.
- PAIGNTON.—H. B. HYAMS, "Terval," Torquay-rd.—Same address, Tues., 8.
- PARTICK Y.M.C.A.—Miss J. SCOTT, 247, Dumbarton-rd.—Y.M.C.A. Rooms, Peel-st., Fri., 8.30 2nd Sunday *Diservo* at 7 p.m.
- PERTH.—JAMES A. COWIE, Western-ave.—North U.F. Church Library Room, Tues., 8.
- PLYMOUTH (Tri Urboj).—Miss E. M. SPRY, 19, Park-st.—Unitarian Chapel, Treville-st., Mon., Wed., and Fri., 7.30—9.30.
- PORTSMOUTH.—Miss H. NOAD, 14, Francis-ave., Southsea.—2, Kent-rd., Southsea, Wed., 8.
- READING.—W. HAYNES, 19, Duke-st.—Thur.
- REDHILL.—S. S. JENNINGS, 26, Linkfield-lane.—"Elmside," 4th Wed., 8.15 p.m.
- ROCHDALE.—Miss A. MAXWELL, 4, Brocklebank-rd., Firgrove.—W.E.A. Chambers, 84A, Yorkshire-st., Thur., 8.
- ROTHERHAM Y.M.C.A.—G. H. JOHNSON, Burnham House, Oxford-st.
- ROYSTON.—P. W. WOOLARD, Snowdown House, Queen's-rd.—Clock House, Mon., 8.

RUGBY.—Moat Hotel, Regent-st., Tues., 7.30.
 SCOTTISH LEAGUE OF CATHOLIC ESPERANTISTS.—
 Miss M. H. CORCORAN, 9, Bellevue-st., Edinburgh.—
 Thur., 8.30.
 SHEFFIELD.—Mrs. WALLER, 58, Acher-rd., Millhouses.—
 Builders' Exchange, Cross Burgess-st., Fri., 8 p.m.
 SHEFFIELD Y.M.C.A.—W. HAGEN, Glengarth, Hands-
 worth.
 SHIPLEY.—Miss M. SCHOFIELD, 7, Hope View.—Co-
 operative Hall, Westgate, Fri., 7.30.
 SOHAM (CAMBS.).—G. F. FENTON, Soham (Cambs.).
 SOMERCOTES ALFRETON.—FRANK WARD, George-st.
 Riddings, nr. Alfreton.—Primitive Chapel, Leabrooks,
 Thur., 7.
 SOUTHPORT.—Mrs. PIERPOINT, Ainsdale.—561, Lord-st.,
 Mon., 8.
 SPEN VALLEY.—ERNEST BENTLEY, 6, Old Robin, Cleck-
 heaton.—Museum, Leeds-rd., Millbridge, Wed.
 ST. ANDREWS.—Miss N. REID, 64, Market-st.—Tues., 8.
 ST. HELENS (LANCS.).—Miss F. DAVIES, 60, Claughton-
 st.—Central Chambers, 2, Market-st., Wed., 8.
 STOCKTON-ON-TEES.—T. R. WILSON, 6, Dovecot-st.—Lit.
 and Phil. Institute, Mon., 7.30.

STOKE-UPON-TRENT.—Miss A. VIGGARS, Hope Cottage,
 Silverdale, Staffs.—Church Inst., Thur., 8.
 SUNDERLAND.—W. COWLEY, 6, Norfolk-st.—I.L.P.
 Rooms, Blandford-st., Thur., 7.30.
 "NIA RONDETO."—Rev. W. A. TODD, 15, Gillside-
 grove, Roker.
 SYDNEY (Zamenhofa Klubo).—Miss A. LUSBY, 223, Stan-
 more-rd., Stanmore.—80, Bathurst-st., First Thur., 8 p.m.
 TODMORDEN.—H. CROWTHER, 8, Oak Mount.—Wild's
 Temperance Hotel, 1st and 3rd Wed. in month, 7.30.
 TUNBRIDGE WELLS.—J. A. GILL, Lower Green-rd.,
 Rusthall.
 WARRINGTON.—Miss D. E. PARSONAGE, 14, Bewsey-rd.—
 27, Bewsey-st., Wed., 8.
 WELLINGTON, NEW ZEALAND.—Miss M. OCKENDEN,
 Esperanto Hall, 156, Lambton Quay, Tues., 8.
 WESTERN AUSTRALIA ESP. SOCY.—Miss M. WATSON,
 Stott & Co.'s College, St. George's-terrace, Perth.
 WIGAN.—F. BURGESS, 28, Charles-st.—Marsden's Café,
 31, Market-st., Fri., 7.30.
 WISBECH.—Miss E. MILLER, Wistaria Ho.—The Insti-
 tute, Tues., 8.

★ THE ESPERANTO

Blend of Purest SCOTCH
WHISKY.

54/- per doz.

Or 5s. per bottle. To Esperantists,
£2 6s. per doz.

Carriage paid. Terms: Cash with Order.
 Payments may be made by Cheque on the Ĉekbanko
 Esperantista.

KORESPONDU ESPERANTE PREFERE.

BUCHANAN, SCOTT & CO.,
 Garthland Street, GLASGOW.

Gregg Shorthand

The BEST for ALL Languages

Gregg, the BEST Shorthand for ALL Languages, is marvellously easy to learn, because of the simplicity of its basic principles. It has but few rules, and these are presented in such simple language that they may be readily comprehended by even young Students.

All of the characters are light; no shading is required. This gives to Gregg Shorthand freedom in movement.

Position writing is avoided; that is, every character is written on the line of writing—or the line may be dispensed with altogether.

The sounds of the words are written in their natural order, and each essential sound is expressed by a definite sign. This makes the reading as sure as the reading of longhand.

Can be learned in one-quarter of the time necessary for the older method. This is a great advantage to the student whose time for study is limited, because it allows more time for the study of other subjects.

Write for Booklet E, and we will send copy of our Magazine free. First Text-Book, Sixpence.

THE GREGG PUBLISHING COMPANY, 21, Harrington Street, Liverpool.

^A
Jus aperis.

LIA LASTA ^ASANCO

(His Last Legs).

Komedio en du aktoj de W. B. BERNARD.

El la angla lingvo tradukis GEGO.

Prezo a frankite, 8½p.

B.E.A., 17, HART STREET, W.C.

^A
Jus eldonita.

NOVA SENTO

FILOZOFIA ROMANO.

De TAGULO.

150 Paĝoj.

1s. 3d. A frankite.

0.625 Spesmilo.

British Esperanto Association.

The BRITISH ESPERANTIST.

THE OFFICIAL ORGAN OF THE BRITISH ESPERANTO ASSOCIATION.

VOL^o XI. N-RO 130.

OKTOBRO, 1915.

PREZO 3 PENCOJ.

KOSTO DE ABONO.—*En Granda Britujo*, aŭfrankite: por unu jaro, 3 ŝilingoj; unu numero, 3 pencoj.

Eksterlande, aŭfrankite: por unu jaro, \$0.75, fr.4, M.3; laŭ internacia mono, Sm.1.50.

Abonoj estas akceptataj ĉe la komenciĝo de ĉiu monato, kaj devas esti pagataj per poŝtmandato aŭ Ĉekbanka transpagilo. Sin turni al la Sekretario, 17, Hart-street, London, W.C.

REDAKCIO.—Manuskriptojn, k.t.p., oni volu sendi al la Redaktora Komitato, 17, Hart-street, London, W.C. Tradukantoj antaŭ ol sendi siajn verkojn volu ĉiam certigi, se necese, ĉu la aŭtoro aŭ la originalaj eldonintoj permesas la represigon.

Pri artikoloj la Komitato rezervas al si la rajton korekti la erarojn de stilo, k.t.p. Ordinare oni ne resendas artikolojn neakceptitajn.

ANONCOJ.—Pri anoncoj, sin turni al la Direkcio, THE BRITISH ESPERANTIST, 17, Hart-street, W.C.—Privataj anoncoj pri Esperantistaj naskiĝoj kaj edziĝoj estas enpresataj po 2 ŝilingoj por kvar linioj.

ENHAVO.

	Paĝo.
Temporary Changes in our Magazine	181
Chronicle	182
The Guarantee Fund.—Guarantors, 1915 ..	184
Sandbags. C. E. COWPER	184
Esperanta Ruĝa-Kruco	185
En la Internejo de Harderwijk	185
Naŭa Brita Esperantista Kongreso	186
Libraro kaj Gazetaro	186
La Miraklo. M. GORKIJ. Trad. T. ARAMBILET..	186
Relativeco. Originale verkita de "TAGULO" ..	188
La Blanka Kristo. Trad. F. W. HIPSLEY ..	193
Soldatoj, Ĉiuj. MARTA HENRIET-NOLOTTE ..	195
British Esperantists in the Army, Navy, or Red Cross	196
B.E.A. New Members, Examinations, Council Meeting, F.K.I.	196

Temporary Changes in our Magazine.

By Resolution of the Council of the Association in its meeting of 16th August last (see p. 179 in the September number), it was decided, from motives of economy during the War, to reduce the number of pages of THE BRITISH ESPERANTIST, the reduction to commence with this, the October, issue. Naturally this step has not met with the general approval of Members and readers, and, in fact, we have received many protests against it verbally and by letter. None regret the necessity for the change more than those who are directly responsible for the editing and publishing of the magazine. But we would like to point out that financial reasons are not the only ones which have influenced the Council and Editorial Committee in coming to their decision. The need for the *existence* of our magazine is as great or greater than ever it was. But owing to the War the energies of many of our best workers and propagandists have been temporarily diverted from the International to the more pressing National needs, with the result

that, throughout the Esperanto world, the propaganda and, to some extent, the study of the language has had to take a second place, so that so large a magazine as the twenty-page BRITISH ESPERANTIST is really not needed now for the record of Esperantist activities and the encouragement of *samideanoj*. We have not the least doubt that, with the cessation of the World-war, the need for the International Language among the united peoples will very soon necessitate the re-enlargement and probably the more frequent issue of THE BRITISH ESPERANTIST. In the meantime its size will vary from 12 to 16 pages, according to the matter available. The larger type will be more generally used, but not so as to spoil the appearance of the present volume.

The Book List will not in future be a permanent adjunct to the magazine, but will be inserted separately every two or three months; it has had to be omitted in the present number owing to the uncertainty as to prices caused by the proposed changes in the postal rates.

CHRONICLE.

Matter for the Chronicle should be sent to the Editor not later than the 15th of the month, for insertion in the following number. Reports may be in English. Matter for "Coming Events" (which should be as concise as possible) may be sent in up till the 20th. Secretaries, please note Address: 17, Hart-street, London, W.C.

COMING EVENTS.

Esperanta Diservo okazos en Harecourt Church, St. Paul's-road, Canonbury, Londono, N., dimanĉon, Okt. 10an, je 3.15, kiam parolos Kol. J. Pollen, C.I.E., LL.D., kaj kantos S-ino Outen.

Propaganda Kunveno okazos en Finsbury Park, N. Londono, Dimanĉon, Oktobro 10an, 11—1. [Dum la tri lastaj kunvenoj tre agrable estis ricevi la vizitojn de kelkaj izolaj Esperantistoj, kiuj neniam antaŭe aŭdis Esperanton, kvankam ili jam eklernis ĝin hejme. Certe, tiuj kunvenoj, kie oni vendis preskaŭ mil da ŝlosiloj, k.s., kaj disdonis kelkajn mil da folietoj ne povas esti sen rezultato.]

London Club, St. Bride's Institute, Ludgate Circus, E.C., on Friday evenings, 7 to 9.30 or 10 p.m. Lectures commence at about 8 p.m. *Learners and others interested are invited.*

Okt. 8.—Tradukoj kaj senpreparaj paroladoj.

„ 15.—Parolado: *Rusujo*, S-ro JOHN POLLEN, LL.D.

„ 22.—Parolado, kun lumbildoj: *Aŭstralio*, S-ro F. C. FARAKER.

„ 29.—Muzika Vespero, aranĝota de Fino L. S. GRANT.

Nov. 5.—Parolado, kun lumbildoj: *Ĉu la planedoj estas loĝeblaj?*—S-ro J. BREDALL, F.R.G.S.

Oni jam preparis tre allogan programon por la monatoj Nov.—Jan., kaj la komitato esperas, ke ĉiuj lojale subtenos la klubon en la venonta sezono.—P.J.C.

LONDON.

The following Evening Classes for the study of Esperanto will be held during the session September, 1915, to Easter or Whitsun, 1916, subject to the enrolment of a sufficient number of students:—

At Queen's Road Institute, Dalston, N.E. (L.C.C.).—Station: Haggerston (N.L.R.), or tram from Holborn, Moorgate, or Bloomsbury to Middleton Road. Tuesdays and Fridays.—Elementary, 7.15—8.30; Advanced, 8.30—9.45. Fee, variable, according to circumstances; usually 5s. Instructor, M. C. BUTLER.

At Cassland Road, Hackney, N.E. (L.C.C.), Evening Institute.—Wednesday and Friday evenings, 7.30—8.45. Instructor, S. R. MARSHALL.

At Oakfield Road Commercial, Art and Technical School, Penge, S.E.—Stations: Anerley or Penge, or tram from Crystal Palace. Mondays.—Elementary. Wednesdays.—Advanced. Hour not yet fixed, probably 8 to 10. Fee, 2s. 6d. Instructor, M. C. BUTLER.

At L.C.C. Haverstock Hill Evening Commercial Institute, Haverstock Hill, N.W. (opposite Chalk Farm Tube Station). The Prospectus and Time Table issued by the Institute announces Esperanto as a subject for this session on Monday and Thursday evenings, 7.30—10, with Mr. M. C. BUTLER as the instructor. Mr. Butler, however, is unable to take charge of the Monday evening classes, and accordingly, at the invitation of Mr. Warmer, Principal of the Institute, Mrs. MARGARET L. BLAISE has consented to teach on that evening. Intending students please note that the opening classes occurred on the 27th and 30th September. As 15 is the minimum number of students for the formation of a class, it is hoped that the *samideanoj* of the district will do their utmost to provide these.

SYLLABUS.

Elementary Grade.—Systematic study of the grammar and construction of the language, in lessons carefully

graduated from the beginning, followed by revision of the grammar in greater detail, with conversational practice, reading, dictation, and correction of home work.

Advanced Grade.—Commercial correspondence, *vivâ-voce* translation, advanced composition, technical terms, lectures, debates, short speeches (prepared and impromptu), model lessons by the class, conversational games, etc.

These classes are designed especially to meet the requirements of the serious student. It is hoped that they will be well supported, as they can be held only if a sufficient number of students present themselves.

The Elementary Class will be occupied chiefly with grammar, reading, and writing. The Advanced will be designed to promote facility in speaking. Students may attend either class or both; but they are advised to attend both when this is possible.

Stoke Newington.—S-ro Philip Kalisky deziras fondi grupon aŭ instruus senpage kurseton en la Stoke Newington regiono. Interestatoj skribu al 132, *Evering-road, N.E.*

THE PROVINCES.

Bath.—During the summer the members of the Bath Group have taken several country rambles. These outings, inexpensive and easily arranged, are always much enjoyed, and afford excellent opportunity for conversational exercise in Esperanto. The first meeting of the society after the summer vacation was held on September 15. On this occasion the Rev. J. C. Rust, M.A. (who was making a short stay in Bath), was a visitor, and gave an address. A new class for beginners has been opened at the Technical Schools, under the guidance of Mr W. W. Padfield. The group has lately lost one of its oldest members, Mr. W. M. Bassett, of Tiverton, who died in hospital following an operation. Under the name "W. M. Rothden," he issued the music "Preĝkanto," published by B.E.A.

Birmingham.—Je la 14a de Aŭgusto okazis ekskurso al Sutton Park, inter la ĉeestintoj troviĝis la sekretario de la Coventry Grupo, kaj alia el tiu urbo. Je la 28a, al Stonebridge, meze inter Birmingham kaj Coventry. En la vespero ni vizitis S-ron Frodin, en Hampton-in-Arden, proksime de Stonebridge. La 4an de Septembro, ni vizitis Dudley Kastelon. Tiu estis la lasta ekskurso de la societo.

Je la 9a de Septembro okazis la Jara Kunveno, ĉe la Midland Institute. La oficistoj por la proksima jaro estis elektataj, jene:—*Prezidanto*: Alfred Hayes, M.A.; *Vic-Prezidantoj*: J. Ryan-Bell, W. H. Garbutt, F. Hackett, C. F. White; *Sekretario*: Eric Biddle; *Kasistino*: F-ino D. E. Jones; *Instruistoj*: F. W. Hipsley, F-ino D. E. Jones.

Post la afera kunveno S-ro Cedric F. White donis lumbildan lecion pri Esperanto.

La 11an kelkaj anoj iris al Leicester, por ĉeesti la konferencon de la Mezlanda Federacio.

La 13an S-ro White faris tre sukcesan lecion ĉe la Y.M.C.A. al Ko-operativa Societ-anoj. Kelkaj esprimis deziron, aliĝi al klaso formota.—E. BIDDLE.

Bradford.—Some half-dozen of the members of this group have lately joined the Army or Red Cross, including the secretary, S-ro J. A. Calvert, now in France under the Red Cross. The new secretary is S-ro L. Haensler, 27, *Binnie-street*. From the president, S-ro J. T. Holmes, we have just received a copy of the programme for the coming season. It is interesting to note that the cost of the programme was borne by the local Education Committee.

Eastbourne.—The classes in Esperanto for Elementary and Advanced students recommenced on Tuesday, September 28, at the Technical Institute, for their third season. Prof. E. A. Styler is the instructor.

Eccles, Lancs.—The local Esperantistoj have been satisfied to hide their light somewhat in the past two years. The group is now firmly established, and the officers for the forthcoming session have been elected. All unattached Esperantists in the surroundings of this district are cordially invited to the group meetings at the Carnegie Library, every Wednesday evening, at 7.30 p.m. New classes commence on the 6th October. Enquiries *re* same should be addressed to Miss E. Hogg, 11, Mather-road, Eccles.

Gateshead.—Generalakunveno okazis mardon vespere la 7an de Septembro por elekti oficistojn por la venonta jaro. La sekvantaj anoj estis elektitaj. Prezidanto, S-ro J. Kearton; vic-prezidantoj, F-ino Bell, Pastro A. Stones kaj S-ro W. B. Hall; kasisto, S-ro T. Patrick; kaj sekretario, S-ro F. Sutcliffe. Dankan voĉdonon al la eksiganta sekretario, S-ro Geo. Watson, oni pasigis unuanime.

La vintra sezono komenciĝos je Sabato, la 2an de Oktobro, kiam S-roj Hall kaj Patrick instruos la komencantojn.

Malgraŭ la milito, la grupo progresis bone dum la pasinta jaro kaj la anoj esperas, ke la proksima sezono estos eĉ pli sukcesplena.

Leeds.—At the annual meeting of the Leeds Esperanto Society the following were elected officers for the ensuing year:—Mr. W. S. Waddington, president; Messrs. H. Shore and W. Gregory, vice-presidents; Mr. H. Blakey, treasurer; and Miss L. Briggs (West Lea, Armley), secretary. It was decided to begin a course of lessons in Esperanto on October 4, and to invite all persons interested to attend the opening lesson free of charge. The group members undertook to support the guarantee fund of the Yorkshire Federation, which has been established to assist in the proposed holding of the congress of the British Esperanto Association at York next Whitsuntide.

THE FEDERATIONS.

Lancashire kaj Cheshire.—La 30a konferenco kvaron-jara okazis en Liverpool, la 28an de Aŭgusto.

Kvankam la nombro da partoprenintoj ne estis granda, la afero estis vera sukceso.

Pro ĝia neformaleco oni ne estis akceptataj de iu publika persono kiel kutime.

Posttagmeze la konferencantoj faris vizitojn al la lokaj interesaĵoj, kaj post la temango partoprenis bone aranĝitan koncerteton kaj dancadon en la Liverpool grupejo.—A. E.

Midland.—The twelfth quarterly Conference was held at Leicester on Saturday, September 11, and members from Birmingham, Coventry, and Kettering were present. We also had the pleasure of the company of Mrs. Smith, of Bexhill-on-Sea, who kindly helped us by giving two monologues. Over 40 sat down to tea, and about 60 were present at the concert in the evening, when Mr. Cedric F. White, past president, lectured on Esperanto and its usefulness at the present time. We are deeply sorry to say that Mr. White is shortly leaving England; but England's loss will be Scotland's gain, and we are sure our Glasgow *samideanoj* will give him a hearty welcome. All the meetings were held in the Co-operative Hall, kindly lent free of charge by the local Co-operative Society, and an interesting part of the evening's proceedings was the presentation to Mr. W. C. Freeman, F.B.E.A., on behalf of his pupils, of an autograph album. Mr. Freeman has laboured well and long for the cause of Esperanto in Leicester; his efforts have latterly been heartily supported by the Education Committee of the Co-operative Society, and we trust

that the Conference will have the effect of increasing the number of pupils in the class, which is held under the auspices of the said Education Committee. Mr. Pepper, the president of this committee, took the chair at the evening meeting, and pointed out that co-operation is an international movement which needs the help of such a medium as Esperanto. Various members of the local group, and also of the Kettering Group, contributed to the success of the concert, and those who were obliged to stay all night are much indebted to the local members for their kindly hospitality.—F. W. H.

GREATER BRITAIN.

Melbourne, Aŭstralio.—La Komerca Klubo seninterrompe daŭrigas siajn kunvenojn ĉiulunde, kaj 30 ĝis 40 membroj regule ĉeestas. Dum unu horo la membroj grupiĝas por lernado, kaj poste dum duonhoron oni aŭskultas programeton aranĝitan de sub-komitato. Tiu konsistas el esperanta legado el dramo, aŭ esperanta diskuto pri simpla temo aŭ esperantaj deklamoj, kantoj, k.t.p. Amikeca kunveno okazis lastan monaton kun mona profito de £5/5/-, kiun la klubo donacis por la helpo de vunditaj Aŭstraliaj soldatoj.

La sekretario, S-ro A. L. Hutchens, eksiĝis, varbiĝinte por la milito.

New Zealand.—We have just received a copy of *The Press*, of CHRISTCHURCH, dated August 7, in which we are pleased to see a long article (2½ columns) on Esperanto entitled "Is an International Language Possible?" specially written for *The Press* by the Hon. Sir Robert Stout, K.C.M.G. The article is enthusiastically written, and contains a short grammar and history of the language.

Simla, Hindujo.—Tiu ĉi alta somera ĉefurbo certe ne estas plena je entuziasmo nuntempe pri Esperanto. Ĝi ne estas aŭdata multe sur la *Mall* aŭ en la teatro: nek Vicregnestro nek Ĉefmilitestro aludas multe pri ĝi per siaj paroladoj. Estas du simiaj specoj en Simla—la griza, kiu posedas longan voston, kaj la bruna, kiu ne havas ian voston meriti la nomon—tiu ĉi babiladas eterne, sed oni ne povas alproksimiĝi ilin sufiĉe por aŭdi ĝuste ilian lingvon. Mi kulpigas la militon pro la tuta malfeliĉa situacio. Tamen, la Helpa Lingvo ne estas forgesita eĉ en tiuj ĉi malbonaj tempoj. Tie ĉi kaj tie la bona semo kreskas malgraŭ ĉio. Antaŭ ne longe konulo prunteprenis mian vortaron, por ke li trovu taŭgan nomon por lia hundido! Estas fakto. Ni estu dankaj por malgrandaj benoj.—H. C. P.

FIANCIGO.

S-ro John A. Calvert, Bradford, Arkitekturo, al F-ino S. Hilda Boocock, Bradford, Instruistino.

EDZIGO.

KERR—TORDOFF.—En Philadelphia, U.S.A., la 21an de Aŭgusto, Kenneth Campbell Kerr, el Youngstown, Ohio, al Elizabeth Tordoff el Bradford, Anglujo.

NASKIGO.

La 7an de Julio, 1915, ĉe 132, Evering-road, Stoke Newington, Charlotte, edzino de Philip Kalisky, filino, Joan.

Esperanto Red Cross Fund.

Amount brought forward (BRITISH ESPER-

ANTIST, p. 180)	£813	0	5
Lane, Mrs.	0	2	6
Barraclough, J.	0	5	0

£813. 7 11

The Guarantee Fund.

As proposed by Dr. Pollen and generally approved by members of Council of the B.E.A. present at the August Meeting, a circular letter was sent to all the guarantors explaining the present financial position of the Association, and inviting them to pay 6d. in the pound on their guarantees in advance. The response to this circular has been very gratifying, and already about £100 has been received. For this timely help Dr. Pollen, Mr. Bertram Chatterton, our Honorary Treasurer, and the members of Council present at the September Meeting desire to express their thanks, and especially so for the kind words of approval and encouragement which were contained in many of the letters of enclosure. The following are extracts from a few of the letters received:—

"I am most happy to do my little 'bit' to tide the British Esperanto Association over its present financial difficulty. I believe in the future of Esperanto and the benefit it will confer on mankind. We should all put our shoulders to the wheel and double the amount of our guarantees if necessary, rather than the Association should be in any way crippled in its manifold operations. I enclose a cheque for —, as it is all the same to pay now as later on, and I think we all should do so if it is a convenience."—R.C.B., Dublin.

"I beg herewith to express my pleasure in enclosing the amount indicated. ...If desirable I shall be glad to send a contribution."—B.P.M., Preston.

"I have pleasure in sending you herewith P.O. for —. I am not surprised that the B.E.A. funds should suffer in the present state of affairs, because the War cannot but affect the finances of every association. With best wishes for success."—J.E.McI., Edinburgh.

"Herewith cheque for —. ...I don't like the idea of 'rigid' economy in Esperanto; it means stopping the spending just at the point where the profit begins. Can we afford it? Surely many members who are not guarantors would make a small special donation to make up the 'trading' deficiency. Only a desperate necessity justifies the mere existence of our Association. More propaganda should be the order—more munitions—war time is no time for resting in *our* business."—W.B., Chorley.

"Ĉar mi deziras iom pligrandigi mian subtenon de nia afero, mi petas vin alskribi en mia nomo pluan — al la garantia kapitalo, kaj prenu la rilatan kotizaĵon el la sumo, kiun mi nun sendas. La restaĵon bonvolu meti en mian konton."—E.R.B., Bath.

"Enclosed you will find the portion of the amount which I guarantee towards the B.E.A. possible deficit, which you have asked for in advance. I am ever so sorry it should be necessary, and that the necessity, without doubt, should arise from the deplorable and tragic state of affairs in Europe at the present time, and when the ultimate and magnificent end of B.E.A. effort is the securing of world-wide undying peace. It is because I think that Esperanto will be a great factor in reaching this end I give it my hearty and whole-hearted support."—E.W., Falmouth.

"I am very concerned to learn that the financial state of the B.E.A. is in so bad a way, although I must say that it does not surprise me. The marvel is that in these sad and difficult days it can be kept together at all. And I fear that things can hardly be better for a long time, even supposing peace should soon appear to be within sight. Of course, I do not pretend to understand the business position, but I feel confident that as the affairs of the Association are in such capable hands, we, the guarantors, need feel no qualm as to how

we shall eventually emerge from these stormy waters. I only wish I were in a position to pour a larger amount of oil upon them. I enclose my cheque for —."—H.E.B., London.

"I feel great pleasure in enclosing cheque for call on my guarantee. I think Esperantists owe a great debt of gratitude to the Council for their decision to keep issuing THE BRITISH ESPERANTIST during the War. It was an act of courage and the best evidence of their belief in the success of the movement. The extension of the use of the language after the War will be the justification of their courage. I have no doubt that the present effort to stimulate sales of books, literature, etc., will meet with success."—P.J.B., Galway.

B.E.A. Guarantors, 1915.

Amount brought forward (BRITISH ESPERANTIST, p. 180)	£5360
Blackett, E. R., Bath (additional)	10
Wight, Edgar, London, E.C. (additional, omitted from previous list)	10
	£5380

Sandbags.

Sandbags—more sandbags—is the urgent and constant cry from the Front! Will not many more Esperantists help to save our soldiers' lives—as some are already doing—by making bags?

Many groups will now, or shortly, resume their weekly meetings; and I again beg the hon. secs. to call the attention of their members to my article in the August number, p. 146. I need not repeat the contents of that article; but I can now add that the material can be obtained at *wholesale* price, direct from the manufacturers, by purchasing a roll of 100 yards (enough for 120 bags). It is one yard in width, and the price is only 4d. per yard; so that 1s. will pay for material for three bags. By co-operation, advantage can be taken of this wholesale price—a roll being purchased for division amongst members and their friends; several groups have adopted this plan; see the "Chronicle" in September B.E., p. 162.

On receipt of a stamped and addressed envelope, I will send (besides the instructions and sample of material already promised) extracts from a number of recent letters received from officers in the firing line by Miss Tyler (the lady who collects the home-made bags and forwards them by thousands *direct* to the Front).

In spite of several announcements made by the authorities through the Press—beginning in April—that their supply of sandbags is sufficient, these letters (several as late as August) show that in the firing line the need for more is immediate and *urgent* in the extreme; the writers say they *cannot get enough*. Writing on September 3, Miss Tyler states that she received twenty-three appeals during the preceding week; it is the men in the firing line who *know*—and suffer from—the shortage. That her consignments of bags *do* reach the Front she knows by grateful letters of thanks (written sometimes on the backs of her own labels).

A sufficiency of sandbags on the spot where they are wanted means the saving of soldiers' lives; an insufficiency means needless sacrifice of many lives, and the prolongation of the War.

CHARLES E. COWPER,
8, Sandown-terrace, Deal.

Esperanta Ruĝa-Kruco.

Al la Legantoj.—Bonvolu publikigi tiun ĉi artikolon nacilingve en viaj lokaj gazetoj.

Se la Kuracistoj, flegistoj kaj virinoj de la Ruĝa Kruco, nur devus ĉiam flegi malsanulojn aŭ vunditojn parolantajn la saman nacian lingvon kiel ili, helpa lingvo ne estus necesa ĉe la sanigistaj institucioj. Sed estas alie en multaj okazoj. Kaj la nuna milito kiu, kiel ni jam diris, interbataligas ne nur du popolojn sed multajn popolojn, plenigas la ambulancojn kaj la hospitalojn je vunditoj kaj kuracistoj parolantaj multe de diversaj lingvoj kaj ne ĉiam povantaj sin reciproke kompreni.

Dunant, la fondinto de la Ruĝa-Kruco, estis mem kompreninta la neceson de dua lingvo komuna, kiu permesus al la vunditoj kaj al tiuj, kiuj ilin flegus sin reciproke kompreni sen interpretistoj. Kaj en lia "Rememoro pri Solférino" parolanta pri la operacioj, ofte tre gravaj, farataj al la vunditoj, jen kion li diris: "Nun prezentu al vi tian operacion ĉe Aŭstro komprenanta nek italan lingvon nek francan, kaj lasanta konduki sin kvazaŭ ŝafo al buĉo, ne povante interŝanĝi unu vorton kun siaj bonfaremaj turmentistoj!" Kaj iom pluen pri tiuj, kiuj mortis: "Ĉu tiuj mortintoj forlasitaj en la Castiglione'aj ambulancoj, en la hospitaloj en Brescia—el kiuj multaj ne povis kompreni sin pro malsameco de lingvoj—estus ellasintaj la lastan spiron, malbenante, blasfemante, se ili estus havintaj apud si kompatemulon por ilin aŭskulti, por ilin konsoli?"

Tiaj du pecoj de la verko de la aŭtoro de la Ruĝa-Kruco estas impresantaj nian bedaŭratan samurbanon, Kapitano Bayol el 51a infanteria spciala milita Lernejo de *Saint Cyr*. Antaŭkalkulanta ke, pro la ligoj ambaŭflanke faritaj, la estonta milito lokigus en ĉiun partion personojn parolantajn multajn malsimilajn lingvojn, kaj ke tiuj personoj en la sanigistaj institucioj, se mankus al ili facila interkomprenilo, ne sukcesus sin reciproke kompreni, li volis meti je la dispono de la estontaj malsanuloj kaj vunditoj, kiel de la anoj de la Ruĝa-Kruco, difinitaj por ilin flegi, Esperanton, tiu dua lingvo komuna, tiom simpla kaj precipe tiom logika, ke per iom da persistemo, ĉiu povas ĝin lerni, sola kaj sen profesoro, en la daŭro de iom da tempo, kaj tiacele li eldonis, dum 1906, sian lernolibron: *Esperanta Ruĝa-Kruco*.

Ĉu oni devas pro tio atendi la subskribon de la paco por daŭrigi kaj pligrandigi la laboron, jam tiom bone komencitan? Certe ne, kaj tio des pli, ke unuflanke, kiel ni ĉisupre diras, oni povas lerni Esperanton, dum la nuna milito, sola kaj sen profesoro, en la daŭro de nur kelkaj semajnoj, sufiĉe por kompreni kaj komprenigi sin; kaj ke, aliflanke ne nur dum la milito, sed ankaŭ dum la paco, la internacia helpa lingvo povas fari servon al la Ruĝa-Kruco, la Katastrofo, rilate ankoraŭ ĵusa, de la tertremo de Sicilujo tion pravas.

Ĉiuj anoj do de la Ruĝa-Kruco, el ĉiuj landoj, ne pli longe ŝanceliĝu ekataki tiun lernadon. Kaj same agu la publiko, ĉar kiu povas certigi, ke li ne estos iam, malsana aŭ vundita, ekstere de sia lando.

Ni ne povas cetere pli bone fini tiun artikolon ol tie ĉi transkribante la liniojn, kiujn skribis al Sinjoro Moignier, Prezidanto de la Internacia Komitato de la Ruĝa-Kruco en Genevo, nia amiko, Kapitano Bayol, por dediĉi al li sian lernolibron.

"La unuigo—li diris—de la verda Stelo de Esperanto kun la Ruĝa Kruco de Genevo, faciligante la internaciajn rilatojn, povu permesi al la malavaraĵ personoj surportantaj la brakbanton de la Ruĝa-Kruco, fari ankoraŭ pli da bono.

Tiel ni certe profitigos la grandan homan familion!

L. DEMARCY, *Beauvais, Francujo*.

Lumigita Procesio en la Internejo de Harderwijk.

Antaŭ ne longe la Generalo Loke, estro de nia internejo, petis sian eksigon kiel oficiro de la holanda armeo. Tuj-kiam tiu eksigo estas akceptita, li sciigis tion al ni per la ordvojo.

Tial ke la Generalo estis ĉiam por ni tiel bona kiel patro por siaj infanoj, ĉiuj internigitaj soldatoj volis danki sian estron pro lia boneco kaj bona organizado de ilia internejo. Pro tio, komitato kunvenis kaj decidis doni al la amata Generalo memoraĵon je la nomo de ĉiuj internigitaj belgoj. Diversaj artistoj inter la internigitaj penadis por fabriki skizon de la internejo, kiu bone sukcesis. Krom tio, la komitato decidis organizi lumigitan procesion; ĉiuj grupoj ekzistantaj en la internejo partoprenis. Kompreneble, nia Esperantista grupo ankaŭ ne mankis ĉeesti; ni ricevis monon de nia honor-prezidanto, S-ro Van Heek, kaj ni kolektis inter la membroj por permesi al ni aĉeti necesajn por propagandigi. Ni multe disdonis flugfoliojn, kiuj estis bone akceptitaj de la oficiroj, oficiredzinoj kaj soldatoj. Tiu propagando jam fruktedonis, ĉar petoj estas jam faritaj de holandaj sinjorinoj por organizi kurson en la urbo Harderwijk. Ankaŭ ni antaŭvidas multajn enskribiĝojn por la estonta kurso, ĉar ni aŭdis jam de multaj personoj: "Mi volas esti Esperantisto" aŭ: "Mi lernos Esperanton."

Por pli bone klarigi pri la organizo de nia grupo en la procesio ni sciigas:

Antaŭ la grupo marŝis du soldatoj, portante lumigitan tolaĵon kun la vorto "Esperanto" kaj ĉiuflanke de tiu vorto, verda stelo. Poste marŝis la flagportisto kun la flago, kiu flertis super la tuta aro, tameniere, ĉiuj povis legi la tri vortojn: "Espero, Paco, Progreso," kiuj havas gravan signifon. Malantaŭ la flago marŝis la komitatanoj de nia grupo, sekvitaj de la membraro kiuj portis blankajn brakumojn kun verdaj steloj, verdajn lanternojn, lumitajn afiŝojn kaj signojn kun diversaj tekstoj en franca kaj flandra lingvo, ekzemple: Esperanto langue auxiliaire—Paix mondiale par l'Esperanto—Esperanto langue internationale—Apprenez l'Esperanto—Simple, facile, harmonieuse—Esperanto pour tous—Esperanto hulptaal—Wereldvrede door Esperanto—Leert Esperanto—Eenvoudig, gemakkelijk, welluidend—Esperanto voor allen, k.t.p., k.t.p.

Tio pravas, ke la Esperantistaro trovas ĉie sian vojon kaj uzas ĉiujn rimedojn por propagandi kaj disvastigi la karan ŝtatan Zamenhofan lingvon, kiu estas la sola solvo por pacigi la tutan mondon.

Tiu propagando estis por Esperanto granda sukceso. Por la grupo "Espero, Paco, Progreso,"

La Prezidanto, H. BONABO.

La Sekretario, DEMEERSSEMAN.

E! La Holanda Pioniro.

Pri la Seninfektigado de Trinkakvo.

Tekuleron da klorido de kalko bone kunmiksi kun tetaso da akvo. Ĉi tiun solvaĵon malfortigu, aldonante tri tasojn da akvo. Poste oni devas tekuleron de la tuta kvanto suprecitita aldoni al ĉiu dugalona sitelo de la akvo trinkota.

Post dek minutoj tiu ĉi miksaĵo estos mortiginta ĉiujn tiujn en la akvo bacilojn, kiuj devenigas aŭ la tifecan febron, aŭ la disenterion.

Tion mi uzadis en mia hejmo kaj povas konstati, ke tio tre malmulte gustas. Plie, la gusto ne estas malagrabla. La miksaĵo estas tute ne malutila kontraŭ la homa korpo.

La metodo estas bone konata kaj multe uzita de la kuracistaro.

R. C. G. STEVENS.

Kanado.

Invito por la Naŭa Brita Esperantista Kongreso.

JORKA ESPERANTA SOCIETO.

Prezidanto: S-ro I. H. LEADLEY, B.A., B.Sc. *Vicprezidanto:* Alderman J. B. INGLIS. *Kasisto:* S-ro E. LACAMP, 7, Marlborough Grove, York. *Sekretario:* S-ro W. F. LAWRENCE, D.B.E.A., 6, Dodgson-terrace, Acomb, York. *Kunvenejo:* Restoracio de la Lanterna Turo, High Ousegate, York. Ĉiujdaŭde 7.30 ĝis 9.30 p.t.m. 18an Septembro, 1915.

La Sekretario, Brita Esperantista Asocio.

KARA SAMIDEANO,—Laŭ decido de nia komitato, kunvenante la 16an de la nuna monato, mi sendas al la Brita Esperantista Asocio inviton de la Jorka Esperanta Societo kongresi en York pentekoston, 1916, t.e., la 11an, 12an, kaj 13an de Junio.

Ŝajnas al ni, ke York bone taŭgos kiel kongresurbo pro ĝia atingebleco kaj ĝiaj interesaroj, k.t.p., kaj, sendante tiun ĉi inviton, ni havas la subtenon de la Jorkŝira kaj ankaŭ de la Lankaŝir-Ĉeŝira Federacioj.

Ni jam gajnis la simpatian de la Urbestro, kiu promesis oficiale bonvenigi la kongresanojn kaj helpi al ni pri la necesaj ĉambroj.

Pro la malfeliĉaj kaj necertaj cirkonstancoj, kiujn ni travivas, la invito kompreneble dependas de la ebleco starigi kongreson dum 1916, kaj ni proponas havigi al ni la opiniojn de la diversaj societoj je la komenco de la jaro same kiel faris la aranĝintoj de la Bath'a kongreso. Sendube la B.E.A. konsentos al tio.

Ni intencas ankaŭ, se la invito estos akceptita, starigi garantikason por eviti monperdon al la Societo, kaj ni estos dankemaj se la konsilantaro aŭ la anoj de la B.E.A. malavare promesos, aŭ donacojn aŭ garantismojn.

Fidele via,

(See p. 196).

W. F. LAWRENCE, *Sekretario.*

Libraro kaj Gazetaro.

Gazetoj Ricevitaj.—*Amerika Esperantisto* (Aŭgusto).

Bulletin d'Information Esperantiste (Juin—Août), eldonita en la franca lingvo de Komitato de Amikoj de Esperanto ĉe la Centra Oficejo Esperantiste, 51 rue de Clechy, Paris.

La Espero (Aŭgusto).—Organo de la Sveda kaj Norvega Societoj.

Esperanto (U.E.A.) (Septembro 5).

Le Monde Esperantiste (Août).

La Naturisto (Aŭgusto).—Unua numero de nova gazeteto 6-paĝa, hektografita kaj redaktita preskaŭ sole en Esperanto. La abono estas ses pencoj (ĝis Decembro, 1915). Ĉiujn komunikaĵojn pri la Gazeto kaj Societo B.E.N.A. oni sendu al S-ro Eric Biddle, "Selborne," Western-road, Wylde Green, Birmingham, Anglujo.

Pacifika Espero (Kongresaj Eldonoj 4 kaj 5, Aŭgusto 12 kaj 19).—Enhavas lastajn informojn pri la XIa Kongreso en San Francisco kun la programo.

Holanda Pioniro (Septembro).

Nederlanda Katoliko (Aŭgusto—Septembro).

Ondo de Esperanto el Rusujo (Julio—Aŭgusto).

Esperanto Monthly (Septembro—Oktobro).

Aliaj Verkoj Ricevitaj.—*Raportoj pri la Movado de Teozofio en Hispanujo, 1912-13.* 12-paĝa broŝuro eldonita de J. de Nogales; prezo 0 fr. 20.

Dua Raporto el la Journal Officiel de la République Française en Esperanto. 16-paĝa broŝuro pri la malamikaj barbaraĵoj en Isère, Savoie kaj Haute-Savoie, eldonita de la Komitato Por Francujo per Esperanto ĉe Librairie de l'Esperanto et des Alliés, 51 rue de Clichy, Paris.

Selo por Bicikloj, W.S. 4-paĝa, bele ilustrita folieto pri seloj faritaj de la Maŝinfabriko Egnach (Walther Schmied), Svisujo.

La Miraklo.

De MÁKSIMO GORKIJ. Tradukis T.

ARAMBILET.

Kiam mi alvenis la Ermitejon de Sedmiozema, mi kuntrafis la preparojn por akcepti, per solena procesio, la miraklan statuon de la Sankta Virgulino revenantan de la urbo.

Staranta sur monteto, mi povis ĉirkaŭrigardi la tutan ĉirkaŭaĵon. La popolamaso, kvazaŭ nigraj torentoj, alfluis la monaĥejan parolokon, baraktante kaj amasiĝante kontraŭ la muroj.

La suno estis subiranta kaj ĝiaj aŭtunaj radioj estis ege ruĝkoloraj.

La sonoriloj tremmoviĝis kiel birdoj pretaj ekflugi post kantado de siaj kantoj; la malkovritaj kapoj de la popolamaso kolorigitaj per la sunaj radioj elrigardis kiel klinitaj dikaj amapoloj.

En la Monaĥeja parolejo oni atendis okazontan miraklon. Kuŝis en malgranda puŝveturilo, senmova kaj malgrasa infanino, kun vakskolora vizaĝo kaj okuloj duonfermitaj.

La tuta vivo de la malsanulino estis rifugiĝinta en la tremojn de ŝiaj longaj okulharoj.

Apud ŝi staris la patro, altkreska, senhara, kun griza barbo kaj granda nazo, kaj ŝia patrino vastkorpa virino.

La popolamaso alproksimiĝis, rigardadante la malsanulinon, dum la patro diris al ĝi, per modera voĉo, skuante la kapon:

— Mi petas al vi bonaj Kristanoj preĝu por mia filino. Pasis jam kvar jaroj, de kiam ŝi perdis la kapablecon uzi siajn manojn kaj piedojn. Petu al la Sankta Virgulino, ke ŝi nin helpu. Dio rekompencos viajn sanktajn preĝojn... Helpu nin por liberigi nin je nia malfeliĉo.

Malrapide, peze, venis suprenirante la procesio tra la kruta vojo de l' monto.

Ĝi kvazaŭis maran ondon kronitan per ruĝa ŝaumo, pro la oraj standardoj kiuj disĵetis brilegantajn rebrilojn.

Simile al fajra birdo, balanciĝis kaj superŝoviĝis la statuo de la Sankta Virgulino, iluminita de la radioj de l' suno.

Grandega sopiro leviĝis el la popolo; miloj da voĉoj kantadis: Propetu por ni, patrino de l' Dio!

Mallaŭtaj krioj de tempo al tempo interrompis la litanion.

— Marŝu! Antaŭeniru! Pli rapide!

Mi sentis min izolita. Ĉio tio ŝajnis al mi bedaŭrinda eraro, plena malespero, preme-ganta atendo de ia favoro.

La procesio alvenis apud min; la vizaĝoj estis kovritaj de polvo; la ŝvito trafluis la vangojn; la spirado estis malfacila kaj strange-caj la rigardoj.

Ŝajnis, ke la amaso vidas jam nenion; ĉiuj kunpuŝigis unuj la aliajn kaj balanciĝis.

Granda kompatemo kaj bedaŭro doloris min, pro la fido pleniganta la tutan ĉirkaŭaĵon.

Kaj la homa torento daŭre disiradis.

Forta kaj superekscitita krio, sed malgaja kaj simila al riproĉo tranĉis la aeron.

— Ĝoju, ĝoju!

— Poste denove ili kriegis.

Antaŭeniru, antaŭeniru!

En polva nubo ŝoviĝis centoj da nigritaj vizaĝoj, miloj da okuloj similaj al la steloj de la lakta vojo. Ĉiuj tiuj okuloj estis kvazaŭ brilantaj fajreroj de unu sola animo, kiu senpacience atendis nesciatan feliĉon.

La popolamaso ŝajnis unukorpa; ĝi kunpremis sin kunprenante manojn kaj rapide marŝadis; oni povis kredi, ke ili estas longe vojaĝantaj kaj pretaj por marŝi senhalte ĝis la fino.

Mi iris al la popolo, malsupreniris la monton antaŭ ĝi kaj sekvis ĝin plenpulme kantante:

— Ĝoju, ĝoju, forto benata de ĉiuj fortoj!

Mi estis envolvita, ĉirkaŭita kaj trenata de la amaso, kaj mi restis neniigita en la densumo de bruligaj spiraloj. Jam ne estis la tero tio, kion mi havis sub miaj piedoj; eĉ mi mem plu ne ekzistis; ne ekzistis la tempo, sed nur grandega feliĉo, kiel tiu de la ĉielo.

Mi estis flamo de ardanta fido; mi estis granda kaj humila, simila al ĉiuj, kiuj ĉirkaŭis min en tia ĝenerala homturniĝo.

— Antaŭeniru! Pli rapide!...

Kaj la popolo tute preta por trapasi ĉiujn barilojn kaj abismojn, ĉiujn sanceliĝojn kaj nekonatajn terurojn, flugadis sur la tero kun nekontraŭbatalebla forto.

Subite ĉio haltis antaŭ mi, kaj post bataleto mi troviĝis apud la puŝveturilo de la malsanulino.

Ĉie oni kriis kaj murmuretis:

— Te Deum! Te Deum!

La superekscito grandiĝis ĝis paroksismo, ĉiuj puŝis la ĉareton kaj la kapo de la junulino moviĝis senkonscie; ŝiaj grandaj okuloj havis timigitan esprimon. Multaj rigardoj ĵetis sian fluaĵon sur la malsanulinon, centoj da fortoj kuncelis ŝian malfortikan korpon; elfluis eldezirego vidi la malfeliĉan stariĝanta el la lito de doloro.

Ankaŭ mi ĵetis al ŝi profundan rigardon kaj absolute volis, ke ŝi leviĝu, ne por ŝia aŭ mia kontentiĝo, sed por alia afero kompare al kiu ni estas kvazaŭ birdetaj plumoj en brulado.

Kvazaŭ bonfaranta pluvo falanta sur la soifantan teron, la popolo saturis per sia forto la senfortan korpon de la junulino kaj ekkriis:

— Leviĝu! Leviĝu! Ne timu, infanino, levu

la brakojn! Levu ilin sentime! Leviĝu malsanulino! Levu la brakojn!

Centoj da steloj ekbrilis en la animo de la malsanulino; rozkoloraj ombroj trakuris ŝiajn palajn vangojn; ŝiaj mirigitaj okuloj plilarĝiĝis.

Malrapide dismovante la ŝultrojn, la junulino obeeme levis ŝiajn tremantajn manojn kaj ilin etendis antaŭen.

Kun la lipoj duonfermitaj, ŝi ŝajnis birdeto ekfluganta ĝian unuan flugadon.

Subite ĉirkaŭ mi, kaj ĉie, leviĝis malklara ekkrio. La popolo ektremis ekkrianta:

— Helpu ŝin! stariĝu! stariĝu infanino! Levu ŝin!

Ni levis la junulinon, subtenis ŝin malforte, dum ŝi apogiĝis ŝiajn piedojn sur la planko. Ŝi kliniĝis kvazaŭ trunketo skuita de la vento kaj kriis:

— Ah, Dio! Miaj amikoj! Benata Sankta Virgulino! Ah!

— Marŝu! Kriegis miloj da voĉoj.—Vojiru.

Mi memoras polvohavan vizaĝon, tute malsekigitan per larmoj kaj ŝvito; tra la vualo de perloj brilis tiu grandega kaj miriga forto; la fido, kiu kreskas en ĝia propra forto, kredas miraklojn.

La knabino malrapide vojiris meze de ni, ŝia resanigita korpo konfide kuniĝis kun la amaso, ŝi ridetis kaj diris:

— Lasu min, mi volas iri sola.

Momenton ŝi haltis, ŝanceliĝis kaj ekmarŝis.

Ŝi marŝis, kvazaŭ ŝi ne estus certa pri sia movo, sed ŝi marŝis.

Ŝi aspektis ankoraŭ iom timema, simila al infano; kaj la popolamaso, kiu ŝin ĉirkaŭis estis tiel radiantaj kaj amemaj kiel junulo.

La junulino ektremis kun la manoj etenditaj antaŭen, kaj ŝajnis, ke ŝi apogadis sin en la aero, saturita de la popola forto, subtenita de centoj da helaj radioj.

Ŝi malaperis post la kradopordoj de la Monaĥejo; mi rekonsciiĝis kaj rigardis la spektaklon, kiu min ĉirkaŭis.

Ĝi estis festo; la sonorilaj sonoj, la bruo de la fortaj voĉoj de la popolo, la bruego de la popolaj ĝojoj plenigis la spacon. En la ĉielo la sunkuŝiĝo rebrilis, envolvante la lagon en purpuraj relumoj.

Homo pasanta apud mi, ridetante, min demandis:

— Ĉu vi vidis?

Mi lin ĉirkaŭpremis, kiel fraton kiun oni renkontas post longa foresto.

Kaj nenion plu ni bezonis diri nin reciproke. Ni disiris ridetante, senparole.

El Nova Sento.

Relativeco.

En Aŭgusto, 1914, kiam ekflamiĝis la Eŭropa milito, mi atendis grandan malfacilaĵon. Mi estis artisto, kaj enspezis nur sufiĉon por vivi mallukse, eĉ en la plej bonaj tempoj. Ruino minacis al mi, ĉar kompreneble tre malmultaj homoj aĉetas bildojn en milita tempo. Kion fari, mi ne sciis. Mi estis jam tro maljuna por fariĝi soldato, kaj lerni alian arton aŭ sciencon mi ne kapablis. Feliĉe mi ne estis edzo, kaj ne havis parencojn, kiuj dependis de mi por la vivnecesaĵoj: samtempe mi ne havis parencojn, al kiuj mi povis min turni por helpo.

Pensante tiel mi promenis sur la promenadejo en Brighton. Kiel indiferentaj ŝajnis ĉiuj homoj al miaj zorgoj.

"Ha! estas vere vi, Berrie?" iu diris.

Mi haltis, kaj vidas malnovan amikon.

"Kion vi faras ĉi tie, Jackson?" mi lin salutis.

"Mi de du jaroj loĝis ĉi tie, en Brighton," li respondis. Kaj dum kelka tempo ni marŝis kune, parolante pri komunaj aferoj, malnovaj amikoj, k.t.p. Li estis rentulo, kaj sekve povis dediĉi sian vivon al la studado de ia arto aŭ scienco. Li akiris sian nunan feliĉan staton per multa laboro en sia juneco, kaj per mirinda lerteco pri ĥemiaj aferoj. Ja sperta kaj eltrovema ĥemiisto li estis. Kvankam intelektate li estis tute eksterordinara homo, tamen lia aspekto estis tute ordinara, havanta la aĝon de nur ĉirkaŭ 40 jaroj. Sed liaj nigraj haroj jam iomete komencis griziĝi. Lipharojn kaj barbon li ne portis, kaj tio tre taŭgis por lia vizaĝo, ĉar ĝi estis hardita kaj firma. Per liaj vestoj oni ne povus diveni, kiu li estas: eble libertempulo, eble banka komizo, sed tute ne riĉa moda rentulo. Mi ne vidis lin de post kvin jaroj, tamen li ne ŝanĝiĝis laŭ aspekto, nek laŭ bonkoreco. Per simpatiaj demandoj li elvokis el mi klarigojn pri malfacilaĵoj. "Kiel mi travivos la venontajn monatojn dum la milito, mi ne scias," mi finis.

"Venu kun mi por longa libertempo, kaj mi promesas al vi, ke kostos al vi neniom," li diris.

Nu, mi ĉiam havis fortan senton kontraŭ akcepto de granda bono de iu neparenca homo; mi ne scias kial. Eble oni edukis min en tiu maniero. Ĉe la unua impulso mi volis rifuzi. Tamen mi silentis kaj komencis demandi al mi, kial mi ne akceptus. Estas pli bone doni, ol ricevi: ni devas helpi unu al la alia; ricevi helpo en la difinita tempo, same kiel doni helpo. Post tiuj pensoj mi trovis min diranta, ke li estas tre bonkora al mi.

"Do, vi venos," li diris. "Alportu vian valizon morgaŭ al mia domo, je la naŭa matene,

kaj antaŭe diru al via loĝeja mastrino, ke vi ne revenos ĝis ok monatoj."

Mi konsentis, kaj li donis al mi karton, sur kiu skribiĝis lia adreso, kaj post iom da tempo ni disiĝis; li iris al la riĉula kvartalo, mi al la malpli luksa.

Jackson loĝis en domo, kiu staras ur la kretaj krutaĵoj ĉe la orienta parto de Brighton. En la promenadejo frontante kontraŭ la maro, ĝia eksteraĵo estas tute ordinara—flava stuko kun granda kornico, en la stilo, kiu floris kun Brighton antaŭ cent jaroj. Centojn da tiuj domoj oni vidas tie.

Frapinte ĉe la pordo, mi donis mian nomon al servisto. Li serioze kondukis min supren al fronta ĉambro kaj tie petis, ke mi atendu Jackson. Kiam li foriris, mi rigardis al la ĉambro. Ĉe la unua vido kaptis mian atenton granda lampo. Neniam antaŭe mi vidis lampon, kiu havas tiel grandan oleujon: ĝi forte mirigis min. Alirilante la ĉambro ne estis rimarkinda, krom manko de tapiŝo sur la planko, bela simpleco, grandeco, kaj bela duangula fenestro, tra kiu oni povis bone vidi la ĉirkaŭaĵojn. La planko ja ne bezonis tapiŝon, ĉar ĝi estis konstruita el belaj mallargaj kverkaj tabuloj. Estus honte kovri ilin per tapiŝo, kiu kolektus malpuraĵon, mi pensis.

Kiam Jackson venis, mi rimarkis, ke li ankaŭ portas valizon. Post kiam ni salutis unu la alian, li vokis sian serviston.

"Alportu ĉi tien la valizon de S-ro Berrie," li diris.

Mi miris pri tio, sed ne diris ion. Iom poste la servisto revenis kun ĝi.

"Ni forvojaĝos dum ok monatoj," diris Jackson al li, "kaj dum nia foresto vi zorgu pri la domo kiel kutime. Vi faros tute same, kiel vi faris, kiam mi forestis aliajn fojojn. Mi ŝlosos la pordon de ĉi tiu ĉambro, kaj vi ne eniru ĝin. Nun vi portu ĉi tiun leteron al la adreso surskribita. Kiam vi revenos, ni estos for. Jen ĉeko pro via salajro. Adiaŭ."

Lia servisto foriris, kaj tuj Jackson iris al la fenestro, faligis kelkajn kurtenojn, kaj atendis rigardante eksteren tra spiona truho. Mi nun rimarkis, ke la kurtenoj estas tre fortaj kaj ĉiu havas en la mezo ian desegnon, en kiu oni lerte konstruis spionan truon kovritan per klapo. Jackson, levinte la klapon, ankoraŭ rigardis tra unu el tiuj truhoj. Ĉar la lumo venis tra la supraj partoj de la fenestroj, mi bone povis observi mian amikon. Jes, li tute ne ŝanĝiĝis. Ĝuste la samajn firmajn trajtojn li havas, la lipoj estas kunpremitaj, la okuloj estas brilaj, kaj la mentono forta. Lia korpo estas same maldika kaj sage rekta.

"Kion vi volas vidi?" mi demandis.

"Jakobon, mian serviston," li respondis, kaj iom poste aldonis: "Jen li iras."

* Observinte lin malaperi, li turnis sin al la granda lampo sur la tablo, lumigis ĝin, faligis ĉiujn kurtenojn de la fenestro, kaj ŝlosis la pordon. Kial li faris ĉion ĉi, mi ne povis kompreni.

"Ĉu vi havas multon por fari antaŭ ol foriri?" mi demandis.

"Mi volas klarigi al vi," li diris, "nun aŭskultu."

Mi kapjesis, kaj li daŭrigis. "Vi scias, ke mi ĉiam eksperimentadis kaj faris multajn tre utilajn ĥemiajn eltrovojn, ĉu ne? Jes, kaj vi pensas, ke mi jam de longe forlasis tiajn aferojn kaj ne plu serioze okupas min pri ili. Tamen, vi, same kiel la scienca mondo, eraras. Mi nur lasis vin kredi tion, por ke mi estu pli libera studi en trankvileco. Kaj mi ja studis kaj eksperimentadis dum la lastaj jaroj."

Li silentis momenton, kaj geste montris al vicoj da libroj kaj manuskriptoj. Poste li daŭrigis: "Sendube vi legis la rakonton de Wells, en kiu homo eltrovis drogon, kiu pli rapidigas la vivadon de tiu, kiu ĝin trinkas?"

Mi kapjesis, kaj li reparolis. "Mi eltrovis ion pli bonan ol tio. Mi eltrovis du miksaĵojn de gasoj: unu, kiu malrapidigas la vivadon, kaj unu kiu rapidigas."

Li diris ĉion ĉi en tute trankvila maniero, kaj dum momento la plena signifo de liaj vortoj ne frapis min. Sed iom post iom mi komencis kompreni.

"Vi estas certa?"

"Tute certa," li respondis, kaj irinte al ŝranko elprenis du globetojn el tre delikata kaŭĉuko, tiom granda kiom oranĝo. Li metis ilin sur la tablo antaŭ mi. Mi rigardis al ili kaj jen al la blanka tablotuko, kies desegno klare vidiĝis en la lampa lumo. Tiu desegno tiel mordis mian cerbon, ke mi nun povas pense vidi ĝin.

"Kion ili farus?" mi demandis, signante la kaŭĉukajn globojn.

"Se oni enspiras la internan gason, oni travivus ok monatojn en ok horoj," li respondis, donante unu al mi.

Mi prenis ĝin per la dekstra mano. Ĝi estis bruna kaj tre simila al baloneto, per kiu ofte ludas infano. Ĝi havis etan pecon, kie oni kunligas, kiam la gaso enestas.

"Kiel oni enspiras?" mi demandis.

"Jene," li respondis, enlipigante la kunligan pecon.

Mi albuŝigis ĝin.

"Elspirinte malplenigu la pulmojn, tramordu la kunligan pecon kaj enspiru," li diris.

Sed mi subite timis, kaj forĵetis la baloneton;

ĝi saltetis sur la tablo ruliĝante sur la blanka tablotuko.

"Ni enspiru kaj evitu la venontajn ok monatojn, kiuj ne povas doni ion al ni. Ĉu vi povos pentri en Belgujo? Ĉu vi povos vendi bildojn?"

"Ne," mi respondis.

"Jen estas du globetoj: elektu kiun vi volas. Mi mem ankaŭ enspiros el la alia samtempe kun vi," li instigis, dum mi reprenis la globeton.

Mi havis nenion por perdi, krom mia vivo, kaj tio fariĝis nur ŝarĝo. Aliflanke se mi povas ĝisvivi la finon de la milito, eble ĉio estus bone. Sen plua pensado mi albuŝigis la globeton, elspiris, tramordis la kunligan pecon, kaj enspiris la gason.

"Kuraĝulo," diris Jackson. "Vi bone faris. Nun rigardu la horloĝon."

Mi rigardis al ĝi, kaj vidis ke la granda montrilo rondiras rapide.

"Dum ni travivas unu sekundon, tiu horloĝo trasingnas dek du minutojn," li diris, "kaj dum ni travivas unu minuton, ĝi trasingnas dek du horojn."

La horloĝo estis tute ordinara, tia, kiun oni tiel ofte vidas, el ia nigra marmoro, en formo de greka templo. Dum mi rigardis al ĝi la granda montrilo alproksimiĝas al la dekdua horo, kaj ĝuste kiam ĝi atingis la ciferon 12, mi aŭdis unu baton anstataŭ dek du.

"Dek du batoj sonis," diris Jackson, "sed ili sonis kvazaŭ unu, ĉu ne? Nun venu al la fenestro kaj rigardu tra la spionaj truoj al la suno."

Mi tion faris kaj vidis, ke la suno leviĝas kaj transkuras la ĉielon tre rapide.

"Kiom da tempo okupas la suno de leviĝo ĝis subiĝo?" mi demandis.

"Nur unu minuton," li respondis.

Tuj post kiam li parolis fulme subite noktigis, kaj mi vidis multe da elektra lumoj. La luno leviĝis kaj postsekvis la sunon, kune kun la konstelacioj. Tre stranga vido estis tio por mi...

Mi rimarkis, ke la konstelacioj pli rapidis ol la luno. Jen ili supreniĝis, kuris okcidenten kaj jen falis subite, tagiĝis kaj la suno ree transkuris la ĉielon. Estis iom kapturna rigardi longe. Ofte tagiĝis kun griza ĉielo. Kiam venis nuboj, mi tre malofte rimarkis, de kie ili venis: subite ili aperis, kalejdoskopie kuniĝis, disiĝis kaj kuregis for, aŭ restis griza obtuza amaso. Kelkfojojn, kiam la suno falis al la horizonto, la nuboj tute subite pulse ruĝiĝis, kvazaŭ fajra ardaĵo, kaj tuj poste noktigis, kaj steloj postkuris la sunon.

Tiel mi rigardis al tiuj unuminute daŭraj tagoj kaj noktoj.

“Kion vi pensas pri ĝi?” demandis Jackson.

“Mi nun komprenas pli bone, kio estas Tempo.”

“Jes,” li diris, “Tempo dependas de movado, kaj movado dependas de spaco. Se, dum ni dormis, la tuta videbla universo malgrandiĝus ĝis la amplekso de juglando, aŭ miloble grandiĝus, ni vekinte tute ne rimarkus ŝanĝojn, se la ŝanĝoj ankaŭ efikis al ni. Nune la gasoj ŝanĝis nur vin kaj min, sekve ni vidas tre strangajn aferojn: sed se tiu gaso ankaŭ efikis al la tuta universo, tiam neniu rimarkus diferencojn. Ĉio en la mondo estas relativa.”

“Do, niaj sentoj ne estas fidindaj?” mi demandis.

“Ne, tute ne. Venu kun mi,” li diris, kondukante min al flanko pordeto, kiu estis eniro al ĉambreto kun supra fenestro el obtuza vitro. Ĉe la muro vidiĝis pelvo, kie li ŝajne eksperimentis per ĥemiaĵoj. Estis krano ĉe tubo por akvo. Li tuŝis la kranon per rapida gesto kaj jen en unu sekundo la pelvo estis plena de akvo, kvankam ordinare oni devas atendi dum pli ol du minutoj. Mi subakvigis la manon, sed mi tute ne sentis la akvon, nur envolvis mian manon kvazaŭ malvarma aero, nenio pli, kaj kiam mi eligis la manon ĝi tuj sekiĝis.

Ni reiris al la ĉambro kaj Jackson eltiris birdan lanugan plumon el kuseno. Li tenis ĝin alte kaj subite lasis ĝin fali. Fulme rapide ĝi atingis la plankon: mi ne vidis ĝin fali. Ree kaj ree li faris same, sed ĉiufoje la lanuga plumo falis tro rapide por rimarki: mi vidis ĝin sur la planko tuj post kiam ni ellasis ĝin el la fingroj.

“Ĝi falas tre rapide,” mi diris.

“Jes relative al niaj moviĝoj. Ni nun moviĝas tre malrapide, sekve ni pensas, ke la lanuga plumo estas rapida. Sed ĝi estas tia nur relative,” li klarigis.

Ni tiam iris al la fenestro, kaj rigardis al la vojo. Ĝi ŝajnis senhoma, sed dum kelkaj sekundoj mi vidis fiakron kun unu ĉevalo. La kapo de la ĉevalo ne estis klara, kaj tio devenis de ĝiaj moviĝoj, Jackson klarigis. Ofte ni vidis dum unu—du sekundoj kvazaŭ malklarajn nigrajn fantomojn, kiuj tuj malaperis. Responde al mia demando pri tio Jackson diris, ke ili estas homoj, kiuj haltas sur la vojo por babiladi.

“La maro estas trankvila, ĉu ne?” mi demandis, ĉar mi ne povis rimarki ondojn.

“Ne,” li respondis. “Pro tio ke la ondoj moviĝas treege rapide, ni ne povas vidi ilin.”

Mi nun rimarkis, ke la ŝipoj treege rapide moviĝas; en kelkaj sekundoj ili venis kaj malaperis, preskaŭ fantome. Kaj ja ŝajnis ke

la tuta vivanta mondo fariĝis fantoma. Dum kelkaj sekundoj mi vidis dormantan katon sur balkono ekster nia fenestro; alifoje ni vidis ŝtuparon ĉe la balkono, kaj ia nigra nebulo venis al la fenestro dum eble tri sekundoj.

“Mia servisto purigis la fenestron tiam,” diris Jackson. “Nun vi komprenas, kial mi devis zorgi, ke li ne povu enrigardi ĉi tien.”

“Jes, sed supozu ke li povus enrigardi, kion li vidus,” mi demandis.

“Li vidus kvazaŭ vaksajn figurojn. Kiom ajn rapide ni nin movus, li nur vidus nin preskaŭ senmovaj, relative al lia mondo. Ĉio estas relativa; beleco kaj boneco; tempo, spaco kaj movado; pezeco kaj grandeco; koloroj; sonoj kaj ĉio.”

Dum li parolis mi senpense plenigis mian pipon je tabako kaj provis ekbruligi alumeton. Sed anstataŭ bruli en la ordinara maniero, la alumeto simple fariĝis kvazaŭ granda elektra fajrero, dolorante miajn fingrojn.

“Vi ne povas fumi ordinaran pipon nun,” diris Jackson. “Eĉ se vi povus ekbruligi ĝin, ĝi nur brulus dum du sekundoj.”

“Kioma hor—tago estas?” demandis mi.

Responde li montras al la granda vitra oleujo de la lampo, kaj mi rimarkis, ke sur ĝi estas speco de kalendaro. La supraĵo de la oleo vidiĝis tra la vitro ĉe la tago: 20a de Septembro.

La reston de tiu tempo (ok horoj por ni sed por la mondo, ok monatoj) ni pasigis jen babilante jen legante. Spite la speciala ventolado, mi rimarkis, ke polvo komencis kuŝiĝi sur la blanka tablotuko. Mi fariĝis malsata, sed Jackson ne permesis, ke mi manĝu. Li ne riskus tian eksperimenton, li diris. Cetere li ne havis nutraĵon en la ĉambro. Foje mi provis pentri, sed pro tio ke mi pentris akvarele, mi ne povis sukcesi, ĉar la akvo tuj sekiĝis. Tamen mi faris du sufiĉe belajn bildojn krajone pri Jackson: ili ambaŭ estas bonaj portretoj, kaj unu mi neniam vendos, mi ĉiam konservos ĝin kiel memoraĵo de tiu tempo. Ĝi staras antaŭ mi nun, dum mi skribas.

“Se vi ofte vivas jene, en ĉi tiu malrapideco, vi estus juna dum la mondo maljuniĝus, ĉu ne?” mi demandis.

“Jes,” li respondis, “sed mi ankaŭ uzas la rapidigilon, kaj tio kompreneble maljunigas homon.”

Kaj tiel ni babilis. Mi ne rimarkis kiam la gaso tute finis sian laboron, sed subite mi vidis, ke Jackson fumas. Tuj mi komprenis. Ni suprenigis la kurtenojn, malfermis la fenestrojn kaj enlasis la belan Aprilan aeron. Estis luma tago, kaj multe da homoj promenadis tien kaj reen sur la vojo kaj marbordo. Mi ĝojis vidi

ilin post mondo de fantomoj. Mia libertempo finiĝis.

* * * * *

Post kelkaj tagoj mi ree vizitis Jackson. Li promesis al mi ke mi povos enspiri la rapidigilon. Sed tio, li diris estas multe pli serioza afero ol la malrapidigilo.

"Memoru, ke vi moviĝos treege rapide—tiel rapide ke oni neniam povos vidi vin. Eĉ se vi restus senmova dum unu tuta minuto tio estos por la mondo nur kvaron-sekundo; sekve vi estos kiel fantomo."

Ni surmetis specialajn asbestajn vestojn; la botoj havis grandajn plandojn, kaj la kapvesto vidilojn. Ĉio estis farita el asbesto, ĉar, klarigis Jackson, nia rapida iro tra la aero bruligus nin se ni ne estus protektitaj.

Li enmanigis al mi unu globeton, preninte unu por si mem, kaj ni ambaŭ samtempe enspiris. Ni estas pretaj.

"Vidu!" diris Jackson dum li elverŝis akvon en teleron. Tiu simpla ago okupis longan tempon, ĉar la akvo ŝajnis kvazaŭ glaciaĵo laŭ sia moviĝado. Tamen fine la telero fariĝis plena, kaj Jackson tenis ĝin en la mano. Subite li forprenis ĝin lasante la akvon en la aero, kaj poste remetis la teleron sub la fluidaĵo.

"Ĝi ne havis tempon por fali," li diris, prenante tason, kiun li lasis ŝvebanta en la aero. Ĝi falis treege malrapide, kvazaŭ ia lanugaĵo.

"Vi vidas, ke ĉio moviĝas treege malrapide relative al ni," li diris, prenante la tason kaj restigante ĝin sur la tablo. "Ĉio estas relativa."

Ni nun atendis la alvenon de la servisto de Jackson, Jakobo, kiu forprenos la manĝilarojn.

"Memoru ke ni moviĝas 240 foje pli rapide ol la resto de la mondo. Sekve, se vi restos tute senmova dum unu minuto, tiam oni vidos vin en la mondo dum kvarono da sekundo," diris Jackson. "Jen li venas."

Rigardante al la pordo mi vidas ke ĝi malfermiĝas treege malrapide; eble ni atendis dum kvar minutoj antaŭ ol Jakobo staris ĉe la sojlo. Oni povis vidi, ke li moviĝas per lia aspekto kaj gestoj: li similis al fotoĝrafioj de marŝantoj, kaj ni, paŝante tien kaj reen ĉe la profundo de la ĉambro atente lin observis. Li estis stranga vido. Treege li similis al vaksa figuro, kiu volas iri al la tablo. Ĉe la fino de la venontaj ok minutoj niatempaj, li atingis la tablon, kaj dume Jackson klarigis aferojn al mi.

"Ĉio en la naturo moviĝas," li diris, "ĉio vibras. La lumoj estas vibroj de la etero. La plej densa objekto, kiun ni konas estas ankaŭ vibroj, kaj kompare kun la etero tiel maldensa

kiel gaso; la etero estas densa solidaĵo en kiu la mondo estas kvazaŭ nur sapa veziko. Ekzistas diversaj specoj de etero. Estas kion ni nomas pensa etero kaj emocia etero. Kaj en la nuna momento, kiam vi kaj mi vibras tiel rapide danke al la gaso, estas pli facile konscii la pli rapidajn vibrojn, nome, la pensa etero. Same kiel kelkaj homoj ne povas konscii kelkajn vibrojn kiujn ni nomas ruĝa koloro, tiel same la ordinara homo ne povas vidi la pli rapidajn vibrojn, kiujn ni nomas pensoj. Nun vi kaj mi povas ilin vidi. Rigardu atente al la frunto de Jakobo."

Mi rigardis al la servisto. Li estis homo 50 jara kun vangharoj: la supro de lia kapo estis senhara. Li kelnere vestiĝis, kaj similis al ordinara kelnero. Kliniĝante super la tablo li tenis per la mano telerojn, tute kvazaŭ vaksa figuro pro sia ŝajna senmoveco. Mi fikse rigardis al antaŭ lia frunto kaj mi iom post iom, pli kaj pli klare vidis grize bluan nebulaĵon, kiu grade malkaŝis en si bildon de bilarda tablo sur kiu homo ludas per tri etaj pilkoj. Tre bela aspekto la verda supraĵo de la tablo kun la brile ruĝa pilko kaj du pure blankaj. Ŝajne, tiu homo ludis rapide kaj lerte, jen haltante por kretumi sian bastonon, jen pripensante kiel li ludos. La tuta estis kvazaŭ bele kolorita, eta kinematografia bildo, kaj tre difinita.

"Jes," diris Jackson, "Jakobo estas bilar-dulo, kaj majstro je la ludo. Li nun pripensas pasintan ludon. Zorgu! Moviĝu!"

Interesiĝante pri la pensa bildo de Jakobo, ni, precipe mi, restis senmovaj, kaj nun ni vidis kun ĉagreno, ke la okuloj de la servisto fikse rigardas nin. Poste kiam ni movis nin dum kelka tempo, malrapide venis sur lian vizaĝon esprimo de mirego, li lasis la telerojn en la aero, kie ili malrapide ŝvebis al la tablo kaj fine rompiĝis. Malrapide lia mano iris al lia koro, kiun li premis, kaj poste li tre malrapide komencis eksidi.

"Do, ni foriru," diris Jackson. "Li pensas, ke li vidis fantomon."

Elirinte tra la pordo mi posten rigardis kaj mi vidis, ke Jakobo ankoraŭ komencis eksidi.

Sur la vojo prezentis sin al ni stranga spektaklo: vidiĝis multe da homoj sur la strato, sed ili ĉiuj estis kvazaŭ frostigitaj. Mi tute ne rimarkus, ke ili moviĝas se mi ne atente ilin observadis. Tre absurde aspektis aŭtomobiloj: ni povis rimarki, ke la supra parto de la radoj movetiĝas, kaj kvankam la aŭtomobilo mem nur helike ruliĝis, tamen la homoj interne ŝajnas tre fieraj pro la rapideco, laŭ kiu ili veturas.

Kompreneble oni ne atentis nin, ĉar oni ne

povis nin vidi ; ni moviĝis tro rapide. Sur la marbordon ni iris, kie estis muzikistaroj. Strange estis vidi kiel ridigaj aspektis iliaj frostitaj gestoj. La voĉoj sonigis tre malbelajn tonojn kvazaŭ malrapidaj battoj al tamburo.

“Jes,” diris Jackson, “sonoj estas vibroj same kiel koloroj. Al tiuj muzikistoj, mia voĉo nun ne estas aŭdebla, ĉar mi vibras tro rapide por iliaj sentoj. Same estas pri ni, ni ne povas bone aŭskulti iliajn voĉojn, ĉar ili vibras laŭ alia rapideco. Ĉio estas relativa.”

Mi nun rigardis al la maro, kaj mi vidis ke la ondoj ŝajnas senmovaj.

“Sekvu min, kaj faru tute same kiel mi,” diris Jackson.

Li tiam iris al la maro kaj per rapidaj malgrandaj glitaj paŝoj moviĝis antaŭen sur la ondoj.

“Zorgu, ke vi ne falu, ĉar la ondoj estas tre glitaj,” li diris.

Mi faris kiel li konsilis kaj trovis, ke la maro similas al torfa marĉo per tio, ke se oni restus senmova sur ĝi, oni subakviĝus, tamen per botoj kun larĝaj plandoj oni povas piediri sufiĉe rapide.

“Atentu, ke vi ne longe restigu la piedojn, alie vi subakviĝos,” li avertis min.

Post iom da tempo mi trovis, ke la irado estas tre plaĉa, kaj ni marŝis al la fino de la piero* sur profunda maro, survoje rimarkante mevojn kun senmovaj flugiloj. Ĉe la piero multaj homoj banis sin, kaj stranga vido estis tio, kiam ili ensaltis en la maron kapantaŭen ; salto, kiu daŭris eble kvar minutojn, laŭ mia memoro. Revenante al la marbordo mi subite falis, ruliĝante en grandan interondon. Mi provis levi min per la manoj, sed tuj la fingroj subakviĝis kaj iom poste la tutaj manoj. Mi elakvigis ilin, kaj Jackson venis kaj helpis al mi restariĝi. Reirante mi trovis, ke mi posten lasis longan strion de vaporo, kiu devenis de la varmiĝo de la akvo sur miaj manoj.

Sur la marbordo estis multe da homoj : jen homoj kun senfinaj ridetoj, jen homo sidanta sur la ŝtonetoj ŝajne eterne mordanta bananon, kaj jen infanoj ludantaj per sablaĵo ; ĉiuj kvazaŭ faritaj el vakso.

“Ĉu vi konas iun ?” demandis Jackson.

Mi longe serĉis, sed ne trovis amikojn. Fine mi vidis viron, kiu sidas sur seĝo fumante grandan cigaron kaj rigardante reveme al la maro.

“Mi konas lin,” mi diris. “Li aĉetis de mi kelkajn pentraĵojn antaŭ kvin jaroj, kaj neniel

mi povas pagi el li la monon. Mi neniam ricevos ĝin.”

Tiam Jackson faris ion, kiu forte mirigis min. Li paŝis al tiu viro, kaj diris : “Permesu amiko mia, ke mi prenu el via poŝo la monon, kiun vi ŝuldas al la artisto Berrie.”

“Kiom ĝi estas Berrie ?” li diris, turniĝante al mi.

“Dek funtojn,” mi respondis dum Jackson jam eligis el la jaka poŝo kelkajn monbiletojn, transdonis al mi dek funtojn kaj remetis la reston en la poŝon de la posedinto.

Nu, pro tio ke mi ĉiam alte respektas la leĝon, mi volis argumenti kun Jackson klariĝante al li, ke ni agas kontraŭleĝe ŝtelante la monon. “Ni estas malhonestuloj,” mi diris.

“Honesteco estas relativa. La honesteco de la antikvaj tempoj fariĝas krima por ni modernuloj. Ĉio estas relativa,” li diris, kaj aldoninte adiaŭon al la viro, kiu ankoraŭ sidis kvazaŭ vaksa figuro rigardante reveme al la maro, li proponis, ke ni piediru domon.

“Sed faldu la monbileton kaj tenu ĝin en la fermita mano, por ke la aero ne trafu ĝin, alie ĝi bruliĝos,” li konsilis.

Survoje ni vidis du hundojn, kiuj furioze batalas. Unu granda kaptis malpli grandan per la vango fortirante la karnon de la okulo. Tio estis malbela vido. Ni povis rimarki, ke la hundoj moviĝas, sed ĉe la unua vido ili ankaŭ ŝajnis kvazaŭ faritaj el vakso. Ĉirkaŭe staris homoj kun levitaj bastonoj kaj ŝtonoj, kiel kutime ĉe batalo inter hundoj. Sed Jackson tute ne atentis ilin kaj paŝinte al la granda hundo, li per manoj malfermis dum eble du minutoj ĝian buŝon, por ke la malpli granda hundo forkuru. Mi ja bedaŭris, ke mi ne povis fari skizon de tiu sceno kun tiom multe da bonaj pozuloj. Poste, Jackson tre malrapide forrulis la hundon de ĝia atakito, kaj post eble plua dek minutoj ni vidis, ke la hundo jam rekomencis persekuti la malgrandan. Tiam Jackson denove malrapide kaj zorge faligis ĝin, kaj tiel lasis la viktimon forkuri. Pro tio ke tiu fariĝo okupis tiel longan tempon, mi tre bone povis rimarki ĉiujn detalojn kaj poste mi faris el la memoro tre bonan bildon.

“Ni nun devas rapidi,” diris Jackson.

Ni tuj eniris la domon kaj atinginte la vestĉambron ni deprenis la asbestan veston. Tiam ni trovis, ke la rapidiga gaso jam tute faris sian laboron kaj jam ne efikas ; ni ree estis normalaj homoj.

“La tuta afero okupis nur duonon da minuto,” diris Jackson, kondukante min al la mangoĉambro, kie ni trovis Jakobo jam sidanta sur la seĝo, kaj rigardanta al la rompitaĵoj teleroj antaŭ li.

* Piero, porpromena elŝipiĝejo.

“Kio estas?” demandis Jackson, enirante la ĉambron.

“Mi pensis, ke mi vidas vin kaj S-ro Berrie starantajn ĉe la profundo de la ĉambro,” diris timigita Jakobo. “Sed tuj kiam mi ekvidis vin, vi ambaŭ subite malaperis.” Li ree rigardis al la sama loko, kvazaŭ li pensis, ke li denove vidos fantomojn.

“Sensencaĵo,” diris Jackson.

Subite venis al mi penso, ke mi sonĝis ĉion ĉi. Mi kuris al la vest-ĉambro, trovis mian asbestan veston, kaj rigardis al la gantoj. Sur ili mi vidis salerojn, kie la maro sekigis, kaj apude kuŝas la dekfunta monbileto.

“TAGULO,”

Aŭtoro de “Nova Sento.”

La Blanka Kristo.

Ĉu Kristanoj povas ĉesigi militon? Ĉu Kristanoj povus esti malebligintaj la nunan militon?

La plimulto de Kristanoj respondas “Ne” al ambaŭ demandoj. Teorie ili kondamnas militon kiel idolservan. “Membroj de la korpo de Kristo ŝiras unu la alian, kaj Lia korpo sangas, kiel ĝi foje sangis sur Kalvario, sed tiun ĉi fojon la vundojn kaŭzas Liaj amikoj.” Praktike, “tiu ĉi nacio estis prava deklarante militon, kaj kiuj batalas pro ŝia alvoko, tiuj batalas por justa celo, kiun oni ne povis tiam servi krom kiel soldatoj.” (Pastro W. Temple en *Kristaneco kaj Milito*). Do, Kristanaj pastroj kaj Kristanaj homoj subtenas militon, partoprenante en ĉi tiu konflikto malgraŭ multe da persona ofero, petante ke aliaj soldatiĝu, ĉiel subtenante laŭ sia povo, pravigante la militon per argumento, kaj eĉ preĝante al Dio, ke Li donu la venkon al ilia nacio.

Sed Kristanoj povus malebligi militon, se ili efektive dezirus tion fari, kaj se ili partoprenus en porpaca batalado tiel fervore, kiel la soldato partoprenas en pormilita. Tiu batalado nepre necesigus la studadon de la Volo de Dio rilate al la moderna vivado, la instruadon de paco kiel aktiva kaj nobla virto ĉu en industria vivo aŭ internaciaj rilatoj, la praktikadon de paco en la ĉiutaga vivo de eklezioj kaj individuoj, kaj ŝtatistindan penadon krei internacian eklezian movadon.

Mi diras, ke Kristanoj povus ĉesigi militon, se ili estus veraj disĉiploj de Kristo kaj havus la volon tion fari. Kristanoj jam malebligis militon.

Ĉe alta transpasejo de la Andeoj, 3,250 metrojn super la marnivelo, staras granda

statuo de la Ĉarpentisto de Nazareto, en la maldekstra mano estas kruco, la dekstra mano estas etendita en benado. La piedoj troviĝas sur granita sfero, sur kiu la konturoj de la tero estas gravuritaj, kaj sur la soklo estas du tabuletoj donacitaj de laboristinoj kaj laboristoj. Sur unu el la tabuletoj estas la vortoj: “Tiu ĉi montoj pecetiĝos en polvon, antaŭ ol Argentino kaj Ĉilianoj rompos la pacon, pri kiu ili faris solenan promeson ĉe la piedoj de Kristo la Savinto.”

Tiu statuo, kiu rigardas super ambaŭ landoj, Ĉilio kaj Argentino, estas farita el bronzo de paflegoj, kiujn ambaŭ landoj fandis por amase mortigi homojn de la alia lando; ĉar tiutempe Ĉilio kaj Argentino estis en situacio, kiam milito estis preskaŭ neevitabla.

En la lastaj sesdek jaroj de la deknaŭa jarcento, tiuj du landoj ofte batalis unu kontraŭ la alia pri la limo inter si. Ĉiufoje kiam milito okazis, viroj estis mortigataj, vidvinoj kaj orfoj fariĝis, kaj la malamikeco inter la nacioj fariĝis ankoraŭ pli akra. Frue en 1900 oni preparis novan militon. Oni devigis la popolon pagi grandajn sumojn da mono por paflegoj (estas la popolo, kiu suferas plej akre de la komenco ĝis la fino de milito) kaj la Registaroj fanfaronis pri siaj armilaroj—tiel fortaj kiel kiu ajn en Eŭropo!

Estis la paska tempo. La Argentinoj (kiuj estas Romkatolikanoj) preĝis al la Princo de Paco en siaj preĝejoj, dum ili kaŝis malamon en siaj koroj kontraŭ siaj malamikoj trans la montoj.

Sed unu virino, Sinjorino Angela da Costa, rifuzis rigardi militon kiel neeviteblan. Ŝi interesis multajn influulojn en kruca militado por la Paco, kaj kolektis monon por la laboro farota.

Unu viro, episkopo, Monsinjoro Benaventa, stariĝis en preĝejo ĉe Buenos Ayres, kaj alvokis al la popolo, en la nomo de Kristo, paciĝi kun iliaj kunkristanoj, la Ĉilianoj. Tiam li ekiris je pilgrimado de bonvolo tra la urboj kaj vilaĝoj de la lando. En Ĉilio, alia episkopo, Monsinjoro Jara, sciiginte pri tio, komencis trairi sian landon, predikante la pacon al la popolo. Amasoj kolektiĝis por aŭdi la du sentimulojn. Iom post iom oni komprenis, ke milito ne finas malpacojn, sed nur naskas pli; ke pafiloj kaj paflegoj ne certigas kontraŭ milito, sed nur plirapidigas ĝin. La popoloj komencis sendi petskribojn al siaj Registaroj, petante ke landkartoj de la limoj estu farotaj kaj prikonsentotaj, tiel ke milito ĉesiĝu. La Registaroj konsentis kaj petis, ke Eduardo la Sepa, Reĝo de Granda Britujo, juĝu inter ili. Fine oni subskribis traktaton, sekvitan en

1902 de nova traktato, laŭ kiu ĉiujn malpacojn, kiuj povos okazi inter la du landoj en la sekvontaj dek jaroj, oni decidis en la sama paca maniero. Estis konsentite, ke tiu ĉi traktato estu renovigita post ĉiu jardeko, se antaŭavizo laŭ mala senco ne estus donita (oni renovigis la traktaton en 1912). Ili tiam malpligrandigis la nombron de siaj soldatoj, vendis kelkajn el siaj militŝipoj, kaj la Ĉilianoj aliigis sian grandan armilejon en lernejon de manfaritaĵo. Post tiam oni konstruis fervojon, kiu trapasas la Andeojn kaj kunligas la du landojn, per mono, kiun oni estus elspezinta por armilaro, se la antaŭa politiko estus daŭrigita.

Frue en 1904 oni suprentiris la statuon de Kristo ĝis la transpasejo kun grandega peno. Centoj da homoj venis por rigardi la dediĉan ceremonion je la 13a de Marto. Soldatoj el Ĉilio starigis tendaron sur Argentino tero, kaj soldatoj el Argentino sur tiu de Ĉilio, observante tiun unikan agon, kiu signas unu paŝon en la forigo de milito.

La paco, kiu produktis la Blankan Kriston de la Andeoj, estis pleje la rezultato de la laboro de unu virino kaj du viroj. Tri homoj kontraŭ la tuto de sia mondo! Sed la trio kredis je Kristaneco kaj je la povo de Kristanoj forigi maljustan, teruran kaj senefikan metodon por decidi malkonsenton.

Ilia aktiva fido decidigis du naciojn, ke ili detenu sin de la uzado de pafilo kaj paflego, kaj anstataŭe decidu siajn malkonsentojn per arbitracio.

E.E.T.
Trad. F.W.H.

El la maldolĉa vivado.

Soldatoj, Ĉiuj !

Oni venigis la junajn rekrutojn, kiuj devus militservi nur la venontan jaron, se la milito ne devigus plimultigi la militistaron. Ili estis preskaŭ infanoj, 19-jaraj; eĉ kelkaj estis ankoraŭ nur 18-jaraj.

Tiun tagon ili alvenis al la soldatejo, ĉiumomente, pli-malpli multenombraj aroj transiris la sojlon antaŭ la gardostaranto. Soldatoj, la malnovuloj, kaj oficiroj senĉese eniris kaj eliris, pliigante la svarmadon ĉe la enirejo de la soldatejo. Kelkaj civiluloj, dezirante paroli kun soldatoj, atendis ĉe la pordo. Ĉiom faris densan popolamason.

Subite, kristala infana voĉo laŭte kriis: "Estas tie, kien oni devas eniri." Tiu voĉo penis fariĝi decida, sed en ĝi estis larmoj, kaj ĉe la fino de la frazo ĝi tremetis.

Jus alvenis stranga marŝantaro, konsistanta el ĉiuaĝaj viroj kaj virinoj, kies kostumo

montris vagantajn karbistojn. La viroj surhavis larĝajn, velurajn pantalonojn kaj jakaĉojn, al kiuj nur la tempo povis altrudi la tute specialan formon kaj koloron igintajn ilin tre pentrindaj; randolarĝaj, senformaj ĉapeloj kovris la kapojn. La virinoj portis larĝajn jupejn krispitajn ĉirkaŭ zono, kiel nun apenaŭ kelkaj maljunaj kamparaninoj ankoraŭ konsentas porti; la korsaĝoj estis sammodaj kiel la jupej; la kapoj estis zorge tegitaj de ĉiukoloraj ĉiornamaĵaj tukaj ligitaj sub mentono dum angulo pendis sur la kolo. Tiuj kufoj aspektigis maljunaj la junajn vizaĝojn kaj senaĝaj la maljunajn, tiamaniere ke ĉiuj ŝajnis samaĝaj. La tuta aro unuiĝis en tiu brune-flavaĉa nuanco propra al homoj vivintaj liberaere, kiuj marŝis sub suno kaj pluvo, en polvo kaj koto; eĉ la vizaĝoj, lekite de l' suno kaj vento, akiris tiun specialan nuancon, nuancon de la aŭtunaj pejzaĝoj.

Antaŭ la grupo marŝis knabo ne altkreska, graseta kaj rozkolora kiel bubo; li certe estis almenaŭ 18-jara, sed lia vizaĝo estis 12-jara. Kiel sia akompanantaro, li surhavis brune-flavaĉajn vestojn, sed tro vastajn, kiel havas malriĉuleto al kiu oni donacis vestojn de plenaĝulo, kaj liaj tro larĝaj vestoj ŝajnis lin ankoraŭ pli juna, pli infano. Sed, por escepto, lia vizaĝo ne ŝajnis tuŝita de haŭtbrunigo, ĝi estis ankoraŭ blanka, kun vangoj rondaj kaj rozkoloraj; la trajtoj estis graciaj: nazo rekta, buŝo malgranda kun tre ruĝaj lipoj, kiuj ŝajnis faritaj nur por ridi; la okuloj estis grandaj, helebluaj kiel vintra ĉielo, milde petolemaj eĉ nun kiam larmoj sur ili pensigas pri lago, en kiu la ĉielo rigardas sin. Jes, tiuj belaj bluaj okuloj sendube ploris, ĉar la palpebroj estis ruĝaj. Nur la haroj, paleblondaj, sentis la vivadon liberaeran, ili havis saman nuancon kiel pajlo, kiam la sekalo maturiĝis, ili estis iom longaj kaj gracie ĉirkaŭigis la pupan vizaĝon sub la randolarĝa ĉapelo.

"Tien oni devas eniri," ripetis la rekruteto—kaj lia voĉo fariĝis ankoraŭ pli kristala. Li haltis kaj subite li forflankis la homojn, kiuj embarasas la vojon kaj rapidege transiris la pordon de la ejo, en kiu la vaganteto vidas nur netolereblan malliberejon. Laŭta plorgemo aŭdiĝis el la grupo de vagantaj korbistoj. La popolamaso nenion rimarkis, ĉiu estis okupata pri siaj propraj aferoj, kaj kredeble oni ne atentis, ĉar oni opiniis, ke tute okaze trairas tiu vagantaro. Kiu kredus, ke ano de tiu gento estas rekruto? Kutime tiaj homoj eĉ ne havas vivregistriĝon.

Dua, pli korŝiranta plorgemo laŭtiĝis. Tiel subite kiel li agis por eniri, la blonda rekruteto bluokula novan fojon forflankis la homojn, kiuj ĝenas lin kaj rapidege eliris. Li alkuris al

la gento kaj haltis je kelke da paŝoj. Tiam viro kun vizaĝo streĉiĝinta je ĉagreno—kredeble la patro—disiĝis de l' aro kaj alpaŝis la knabon; dikaj larmoj fluis en la sulkoj de lia kruda vizaĝo; karese li ĉirkaŭprenis la infanon kaj kisis lin, kiel patrino pli ame ne povas kisi sian infaneton. Unu post unu alproksimiĝis kelke da virinoj; ili ankaŭ ploris kaj kisis la estontan soldateton, sed ne tiel karese, kiel la patro kisis lin. Certe ĉi tiu infano ne plu havas patrinon, kaj lia patro sub kruda ŝajno havas por li la tutan delikatecon de patrino koro. Post la virinoj, siavice alproksimiĝis altkreska forta knabo—tamen li ne estis mobilizita. Li premis manon de la rekruto, skuis ĝin, ekmalproksimiĝis kaj subite revenis, kisis la infanon kaj rapide eniĝis en la grupon viŝante per mandorso larmon, kiu eliĝis malgraŭ lia volo.

Ree la patro iris al la blonda rekruto brakpremegis lin kaj tiel restis nemoviĝante, dum la virinoj ŝtele ŝoviĝis kaj ĉiu enigis paketon en la poŝojn de la knabo. La patro donis al li lastan kison kaj perforte, preskaŭ savaĝe, forpuŝis lin. Kiam la bluokula rekruto tuj transiras la sojlon, ne aŭdita ĝis nun voĉo, klara kiel alaŭda kanto, laŭtiĝis, "Adiaŭ, frato!" La rekruteto turnis sian kapon, apud li staris knabeto tiel beleta kiel li, tiel blonda, rozkolora, bluokula. La noveparolinto kaŝis sin en la popolamaso kaj atendis, kiam lia frato transiros la pordon por doni al li la lastan adiaŭan kison. Ambaŭ infanoj interĉirkaŭprenis, premis sin unu al la alia kaj disiĝis, ne dirante pluan vorton. La rekruteto eniris sur la soldatejkorton. Tiam la altkreska knabo kuris al la pordo kaj per raŭka pro emocio voĉo: "Oni povas eniri, ĉu ne, serĝento, ĉar oni estas la familio?" "Ne, tio ne estas permesita," indiferente respondis la alparolita serĝento.

La varbiteto forkuris tra la korto; tremado trapasis la genton, sed ĉiuj silentis; la patro kapsignis kaj sen ia krio, sen larmo, la gento malaperis en la nebulon de tiu Decembra vespero...ĝi malaperis ne rimarkite de iu, kiel ne estis rimarkita ĝia infano, kiun ĝi lasas en la soldatejo inter la estontaj soldatoj. Tamen, kiel la aliaj, la blonda bluokula vagisteto prezentas iom da patrolando, ĉar oni alvokis lin por defendi ĝin.

* * * * *

Iun tagon la rekruteto estis mortetrafito de malamika kuglo, kiam li plenumas konfidan ordonon; li falis por ne plu restariĝi. Tiam li estis vestita de l' uniformo de franca soldato, li aspektis kiel la aliaj; nenio montris, ke li devenis de vaganta gento. Li falis kun brakoj etenditaj, li similis krucifikson; sur lia blua kapoto, maldekstre ĉe la brusto, oni vidis larĝan makulon, ruĝan kiel la sovaĝaj papavoj

kreskantaj el la kampoj, kie li tiel ofte travagis. Liaj helebluaj okuloj, larĝe malfermitaj, rigardis al la ĉielo, malpli hela, malpli blua ol ili: la soldateto, neatentinda, neŝatinda vagisto, estis heroe mortinta por la patrolando.

Kamparanoj trovis lin, fosis teron apud li, flanke de la senlima vojo; ili sternis lin en la fosaĵon kaj ili metis lian kepon sur la krudan krucon, kiun ili starigis ĉe iu rando de l' tombo. La infano de la vaganta gento povis dormadi nur apud senranda vojo. Eble iam la gento traĭros sur la vojo, kaj io nekonata, vibreto en koro divenigos al ĝi, ke tie kuŝas ĝia infano, la blonda, rozkolora, bluokula rekruto iam franca soldato.

MARTA HENRIET-NOLOTTE,
Dijon.

✻ ✻ ✻ ✻

Aŭtoroj.

De ARTURO SCHOPENHAUER.

Ekzistas tri specoj de aŭtoroj. Unue tiaj, kiuj skribas ne pensante. Ili skribas el la memoro, el la rememoraĵoj aŭ simple el libroj de aliaj homoj. Tio estas la plej multenombra klaso. Poste tiaj, kiuj pensas ofte dum la skribado. Ili pensas por skribi. Tre *dum* okazo. Fine tiaj, kiuj pensis, antaŭ kiam ili entreprenis la verkon. Ili skribas sole pro tio, ke ili pensis. Okazo malofta.

Ankoraŭ pli limigita estas la nombro de tiuj, kiuj pensas pri *la aferoj mem*: la ceteraj pensas sole pri la libroj, pri tio, kio estis dirita de aliaj. Por pensi, ili bezonas pli proksiman kaj pli fortan impulson per la pensoj de aliaj. Ĉi tiuj pensoj fariĝas ilia plej amata temo; ili ĉiam cedas al ilia influo kaj neniam akiras la veran originalecon. La unuajn kontraŭe ekscitas al la pensado *la aferoj mem*, kaj aliaj pensoj sin direktas rekte al la aferoj. Sole en iliaj vicoj oni trovas nomojn daŭrajn kaj senmortajn.

* * *

Por determini la provizoran valoron de l' verkoj de aŭtoro, oni tute ne bezonas scii, pri kio li pensis aŭ kion li pensis. Por tio oni devus legi ĉiujn liajn verkojn. Sufiĉas scii antaŭ ĉio, kiel li pensis. Bonan ideon pri tiu *kiel li pensis*, pri tiu esenca karaktero, pri tiu ĝenerala trajto de lia pensado donas lia stilo. Ĝi montras la *formalan* karakteron de ĉiuj pensoj de l' homo, kiuj devas ĉiam resti similaj unu al alia, sendepende de tio, kion li pensas kaj pri kio li pensas. Tio estas kvazaŭ argilo, el kiu li knedas ĉiujn siajn figurojn, eĉ de plej malsamaj formoj.

Trad. KABE.

El *Tutmonda Espero*.

The British Esperanto Association (Inc.).

EXTRACT FROM RULES.—“If no objection shall be lodged within fourteen days, the Secretary shall inform the candidate that he is admitted as a member.”

CANDIDATES FOR MEMBERSHIP.

Rev. J. M. DECOENE, *St. Mary's, Kinnoull, Perth*; J. E. ESSELMONT, M.B., Ch.B., 84, *Southbourne-road, Bournemouth*; THOMAS FULCHER, H.M.S. “Sarnia,” c/o G.P.O., *London*; M. JENNER, *Llangasty Rectory, Bwlch, Breconshire*; VACLAV KLIČKA, 62, *Daendelsstr. den Haag, Holland*; FRANK MERRALL, 5, *Russell-street, Bingley, Yorks*; G. A. TOOMEY, *Netherue Asylum, Merstham, Surrey*; Prof. A. W. WARRINGTON, *Chengtzu Fu, West China*.

PASSED PRELIMINARY EXAMINATION.

*Miss MAGGIE NORTH, *Egham, Surrey*; *Miss F. ANDERSON, *Master HAROLD G. ACKLAND (Blindulo), *School for the Blind, Maylands, W. Australia*; Mrs. E. CAMPER, *Mrs. M. MACGREGOR, *Perth, W. Australia*.

In the September number the name ALBERT E. BOYCE should have been marked *.

PASSED ADVANCED EXAMINATION.

WM. WALLIS, *Stoke-on-Trent*.

NEW FELLOW.

ROBERT ROBERTSON, *Wood Green, London, N.*

NEW DELEGATE COUNCILLOR.

Manchester.—W. W. BORROWS.

The Examinations Committee begs to announce that on Monday, November 8, at the offices of the Association, 17, Hart-street, London, W.C., will be held an *Examination for the Preliminary Certificate*, at 7 p.m., and on Tuesday, November 9, an *Examination for the Advanced Certificate*, at 6.30 p.m. Candidates should intimate as soon as possible their intention to be present.

British Esperantists serving in the Army, Navy, or Red Cross.

SEVENTH LIST.

CALVERT, J. A., Bradford Group (Sec.), Red Cross, France.
CLAYTON, GEO., Bradford Group, 2nd Lieut., West Yorks Regt.
FOX, S., Bradford Group, Signaller, West Yorks Regt.
GAMBLES, GEO., Bradford Group, Corpl., Sherwood Rangers Yeomanry, Egypt.
GREGORY, HORACE, Leeds Group, R. A. Flying Corps.
HUTCHENS, A. L., Komerca Klubo, Melbourne, Australian Army.
THROUPE, Miss A. G., Bradford Group, St. John's V.A.D.
TODD, JOHN G., Gateshead Group, Private, R.A.M.C., Northumbrian Division.
WOOD, LEONARD, Pres., Natala Verda Stelo, S. African Oversea Contingent.
WORTHINGTON, GUY J., Captain, North Staffs Regt., B.E.F.

Fako de Korespondado Internacia (F.K.I.).

Sub tiu ĉi rubriko oni enpresas malgrandajn anoncojn de tiuj el niaj legantoj, kiuj deziras korespondadi kun alilanduloj. Ĉiu anoncanto devas pagi ses pencojn (25 spesdekojn) por trilingva enpresaĵo kiel sube (pli ol tri linioj po tri pencoj por ĉia komencita linio); ĉiu MEMBRO de la Asocio havas la rajton fari unu enpresaĵon senpage. *Bonvolu skribi legeble, rekte al la Redakcio.*

614. Udine (Italujo).—S-ro G. Corgnani deziras interŝanĝi poŝtkartojn kun alilandanoj.

615. Sofio (Bulgarujo).—S-ro P. At. Kolev, 46, str. Regentska, deziras korespondadi pri kulturado de Abeloj, Kokoj, Kunikloj, k.a.

616. Bexhill-on-Sea (Anglujo).—F-ino C. S. Foster, 6, Mitten-road, deziras korespondadi poŝtkarte kaj letere kun samideaninoj alilandaj.

Council Meeting, B.E.A.

Held at the Offices of the Association on Monday, September 20, 1915, at 6.30 p.m. *Present*: Messrs. B. Chatterton, H. A. Epstein, W. Phillimore, F. M. Sexton, S. H. Taylor, Misses M. L. Blake, L. S. Grant, C. M. Holmes, E. A. Lawrence, E. O'Brien. *In Attendance*: Mr. E. A. Millidge and the Acting Secretary.

Chairman.—Miss Lawrence was elected Chairman of the Meeting.

Minutes.—The Minutes of the previous Meeting were read, approved, and signed.

Several encouraging letters were read from Guarantors, who heartily approved of the guarantee payment in advance, and who, in some cases, enclosed the full amount of the expected “call” or a donation.

Sub-Committees.—Reports were read from the secretaries of the following Sub-Committees:—Advertising, Censor, Examinations, Library, and Propaganda.

It was decided that the Council, having received the reports of the duties of the Sub-Committees as set out by the Committee Secretaries, should accept them as being in accordance with the requirements of the Council Meeting held in Bath.

It was further decided to send a letter of thanks to the three members of the Library Committee for the useful work they had accomplished.

It was proposed by Miss Blake and seconded by Miss O'Brien:—

“(a). That the Secretary of each Sub-Committee be asked to make an annual report to the Council, to be submitted to the Meeting when the draft of the Annual Report of the Association is considered, if possible.

“(b). That the Sub-Committees be requested to meet within one month of the Annual General Meeting to consider work for the forthcoming year.”—Carried.

Ninth British Esperanto Congress.—An invitation from the York Esperanto Society to hold the next British Esperanto Congress in their city was submitted, a condition of the invitation being that an opinion as to the possible success of a Congress in 1916 be first obtained from Group Secretaries, etc. (See p. 186).

An unanimous decision to accept the invitation was arrived at.

Council and Executive Meetings.

Notice is hereby given that the next meeting of the Council will be held on Monday, October 18, at the Offices of the Association, 17, Hart-street, London, W.C., at 6.30 p.m., and the following meeting on Monday, November 18, at the same place and time.

A Meeting of the Executive Committee will follow the Council Meeting.

AGENDA.

Financial Statement.

Correspondence and other Business.

E. A. ALLSOP, Acting Secretary.

617. Belgujo. —S-ro Ch. Cimant, kaporalo, *Compagnie des Projecteurs du Génie, 4e Division d'Armée Belge*, deziras korespondi kun aliaj samideanoj.

618. Harderwyke (Holando). —S-ro Jules Colson, belga internigita soldato, *Kampe de Harderwyke*, deziras korespondi letere aŭ poŝtkarte kun alilanda samideano.

619. Southport (Anglujo). —F-ino M. Smith, 46, *Letchbridge-road*, deziras interŝanĝi ilustr. poŝtkartojn kun alilanduloj speciale inter rusaj, hindaj, afrikaj, aŭstraliaj. Ĉiam respondos.